Sayı 9 (273)
Eylül 2017
Yıl XXV

ISSN: 1312-9872

Yayın Sahibi
BULGARİSTAN MÜSLÜMANLARI BAŞMÜFTÜLÜĞÜ

Yayın Türü
Aylık, süreli

Yayın Kurulu
Vedat S. Ahmed
Cemal Hatip
Doç. İbrahim Yalımov
Dr. İsmail Cambazov
Dr. Kadir Muhammed
Murad Boşnak
Muhammed Kamber

Dizgi ve Tasarım
Salih M. Şabanov

Adres
Sofya 1000
ul. „Bratya Miladinovi" 27
Müslümanlar Dergisi

Temsilcilikler
Bölge Müftülükleri
Cami Encümenlikleri

Online
www.grandmufti.bg
muslumani@grandmufti.bg

Baskı
Sky Print

Abone ücretleri
Yıllık: 24,00 lv.
Altı aylık: 12,00 lv.

Ne Dem Bâkî, Ne Gam Bâkî...

Doğru inanç, girdiği yeri aydınlatır, oradaki karanlığı uzaklaştırır. İman, insanda farklı sebeplerle oluşup biriken kara noktaları, negatif enerjiyi dağıtıp yok eder. İman, insana ümit verir, sabretmeyi öğretir, direnmeyi aşılar, olumsuzluklara karşı bağışıklık kazandırır. Bazılarının zannettiği gibi insan, tabiatın meydana getirdiği bir maymun yavrusu değildir. İmanımız bize bunu öğretiyor. İnsanı yaratan Allah'tır. O, insanın bütün ihtiyaçlarını en iyi bilendir. İnsanı en güzel şekilde yaratan Hâlik ve Bârî, sınırlı hayatı boyunca ona lâzım olacak şeyleri de yaratmıştır. Yerlerini de vahiy dediğimiz ilâhî mesajlarıyla bildirmiştir. Allah'ın insanlığa gönderdiği son vahiy Kur'ân-ı Kerim'dir. O, değişiklik ve bozulmadan tamamen korunmuş olup kıyamete kadar geçerli tek ilâhî kitaptır. Dolayısıyla onun reçeteleri kıyamete kadar ortaya çıkacak olan dertlerin devasını taşımaktadır.

Bir ismi de Şâfî (şifa veren) olan Allah'ın mübarek kelâmı, inanan gönüllere şifa verir, kalplere huzur ve rahmet yağmurları serper. Allah'a ve gönderdiklerine inanan müminler Kur'ân okumakla şifa bulur. Bu şifa hem maddî, hem de manevîdir. Kur'ân okuyan insan bilgisizlik, cehalet hastalığından kurtulup gözleri görmeye, kalbi duymaya başlar. Böylece derdinin devasının nerede olduğunu anlar. Kur'ân okuyan insan Peygamberimizin sünnetine kulak verir, Onun inşa ettiği kalbin huzurunu kaçıran durumlardan uzak hayat modeliyle tanışır. Böylece canlı olup sağlıklı yaşamanın, keder ve tasalardan uzak kalmanın yollarını öğrenir. Başına gelen musibet ve sıkıntılara karşı Eyüp misali nasıl duracağını bilir.

Yaşamakta olduğumuz çağda hastalıklarımızın çoğunun temelinde insanın yaratılış gayesinden uzaklaşması, fıtratına aykırı davranması yatar. Oysa Yüce Kur'ân ve Peygamber Efendimiz bizleri insan fıtratına uygun olana, tabiatımızı zadelemeyecek bir hayat tarzına davet eder. Bizler de bu çağrıya kulak verip Peygamberimizin sağlıklı yolundan yürürsek, imanı kuşanarak kalbimize huzuru taşırız. Kalp huzura kavuştuğunda insanın korku ve üzüntüleri gider; bunun tersi de doğrudur... Geleceğe yönelik korkuların, bugünle ilgili kuruntuların, geçmişe dair üzüntülerin kaybolduğu yerlerde mutluluk ve ümit yeşerir, insanlık can bulur. Ahlâkî güzelliklerle süslenip insan olmak, mutluluğa götüren ufarak vesileleri bulup etrafa neşe saçmak, Allah'ın varlığına tam manasıyla inanıp ümidini hiçbir vakit yitirmeden hayat yolculuğunu sürdürmek, insanı dert ve elemin olmadığı saadet yurdunun kapısına götürür.

Öyleyse şairce söyleyip yaşayalım:

Gamına gamlanıp olma mahzûn!
Demine demlenip olma mağrûr!
Ne dem bâkî, ne gam bâkî! Yâ Hû!..

Vedat S. Ahmed

İÇİNDEKİLER

02 Din, Müslüman ve Ruh Sağlığı
05 Hayatın Gizli Özneleridir Onlar
06 Panik yok! Her Şey Allah'ın Kontrolünde!
08 İslâmiyet ve Ruh Sağlığı
11 Tanrı'nın Mucizeleri
15 Herhangi Bir Hastalıktan Dolayı "Okuma" Yoluyla Tedavi Caiz Midir?
12 Okul Çağıdanki Çocuklar
13 Büyü
14 Körelmiş Kalbi Açan İyilik
17 Niyazi Hüseyin (Bahtiyar)
18 Haber Turu

İmzalı yazılardan, ilân ve reklamlardan reklam sahipleri sorumludur. • Sayın okuyucularımız, dergimizin sayfalarında ayet-i kerime, hadis mealleri ve mübarek isimler bulunduğu için yerlere atılmamasını rica ediyoruz.

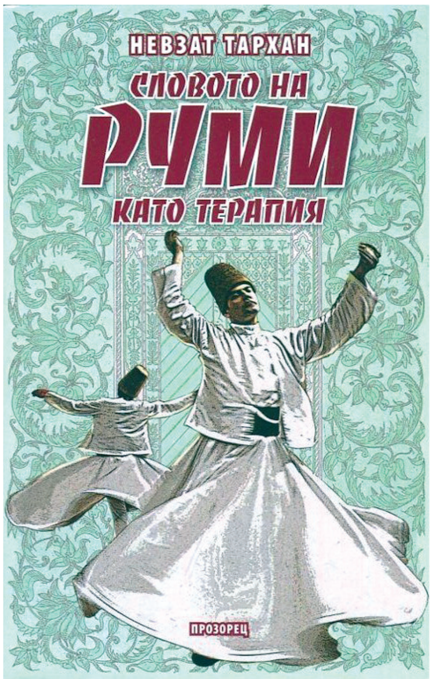

DİN, MÜSLÜMAN VE RUH SAĞLIĞI

Prof. Dr. Nevzat Tarhan ile Mülâkât

SÖYLEŞİ: ÖZLEM TEFİKOVA

Hocam, Bulgaristan okurları sizi Bulgarcaya çevrilen "Mesnevi Terapi" kitabınızla tanıdı, Başmüftülüğümüzün yayınladığı "Şiddet Karşısında İslâm" kitabında da çok değerli bir araştırmanız yayınlandı. Bu ve benzeri birçok çalışmanın yazarı Prof. Dr. Nevzat Tarhan kimdir?

1952 yılı Merzifon doğumluyum. 1975'te İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nden mezun oldum. 1982 yılında GATA'da psikiyatri uzmanı oldum. Klinik direktörlüğü, albaylık ve profesörlüğe geldim. 1998 yılında Memory Centers of Amerika'nın Türkiye temsilciliğini aldım. Şu anda İstanbul Üsküdar Üniversitesi'nin kurucu rektörü ve NP İstanbul Nöropsikiyatri Hastanesi Yönetim Kurulu Başkanlığı yapmaktayım. Din, psikoloji konularında çalışmalar yürütmekteyim. Rahmetli eşimin ailesi Bulgaristan göçmenidir. Bulgaristan ile uzaktan bir bağımız var yani.

Son zamanlarda insan kendini aramaya başladı yeniden. En çok satan kitaplar sıralamalarının başında hep iç huzur, evrenle bütünleşmek, Yaratıcı'ya kavuşmak konulu kitaplar var. Fakat bu eğilimlerin bazıları ilâhî dinlerden gelen bir kaynağa bağlı değil. Kendini bulmak isteyen insan için kaybolma riski var mı?

XX. yüzyıl bilgi çağıydı. XXI. yüzyıl bilgelik çağı oluyor. Söz ettiğiniz de bunun ön belirtileri. Endüstri devrimiyle insanlık kapitalizmin tüketim pazarlama sistemi etkisiyle zenginleşti. Varlıklı, refah seviyesi daha yüksek, ama daha mutlu değil. Amerika'da meşhur "Kaliforniya sendromu" var. Bunun birinci belirtisi hedonizm-zevkçilik. İkinci özellikleri ben-merkezci olmak, her şeyden önce kendini sevmektir. Üçüncü belirti olarak yalnızlık ortaya çıkıyor. Dördüncü belirti olarak da mutsuzluk geliyor ve bir müddet sonra depresif tablo ortaya çıkıyor.

Sağlam inanç için sorgulamak mı gerekir? İman nasıl sorgulanır?

Kişi mutluluğu ararken varoluşu sorgulamaya başlıyor. Ben kimim? Niçin varım? Hayatın anlamı nedir? Sonsuzluğun sonu var mı? Bu soruları cevap ararken genellikle hiç dinleri referans yapmadan cevap arıyorlar. Tibet'e gidiyorlar, Tibet'in öğretisinde mutluluk var, ama dünyayı terk ettiriyor: tek bir kıyafet giyiyorsun, çile çekiyorsun, dağlarda yaşıyorsun, mutlu oluyorsun. Ama yoksul bir mutluluk var burada. Kur'ân ahlâkının öngördüğü mutluluk ise iki dünyada da mutlu olmak. Namazın en son duasıyla hactaki tavafın en son duası aynı. "Rabbenâ âtinâ fi'd-dünyâ haseneten ve fi'l-âhireti haseneten" - "Allah'ım, iki dünyada da güzellik isterim". Bediuzzaman Said Nursi isimli İslâm alimi mektebi, medreseyi ve tasavvufu birleştirmiş. "Sadece fen ilimleri okuyan bir kimse mutlu olamaz, sadece din ilimleri okuyan bir kimse de taasuba düşer. İkisini de beraber okursa, iki kanatlı bir kuş gibi olur, uçabilir" diyor.

Çalışmalarınızda "inanç ve Tanrı'yı arama" geninden bahsediyorsunuz. Bununla neyi kastediyorsunuz?

Kişi inanç duygusunu yakaladığı zaman beynin bir bölgesi mutlulukla ilgili hormon salgılıyor. “İnanç geninden” bahsetmemiz bundan. Dua esnasında Budist rahiplerin beyinlerine 256 elektrot takılarak büyük bir sosyal ve biyolojik deney yapılıyor. O anda kişilik sınırlarının ortadan kalktığını ve evrenle bütünleştiğini, bütün isteklerinin, bütün ihtiyaçlarının karşılandığını hissediyor. Yani uçma duygusu gibi bir duygu, o anda beynin ön bölgesinde duygu regulasyonu yapan bölge aktif hâle geçiyor ve beyin mutlulukla ilgili kimyasallar salgılıyor. Bu, ibadetteki vecd, huşû hâlini yakalayan kişilerde de oluyor. Cezbe hâlinde ise sınırlar iyice kopuyor, vecd halinde kişi kendi kişiliğini kaybetmeden huzuru yakalıyor.

▶ Allah “Ben insanları ve cinleri ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.” buyuruyor. İnsanın bir yaradılış sebebi var - Allah’a kulluk etmek. Kul olmak için iman ettim demek yetmiyor mu insan ruhuna? Ruhumuza nasıl iyi davranabiliriz?

İnsan doğduğu zaman boş kâğıt değil, boş bilgisayar gibidir. Ruh yapımız bakım istiyor. İnsan ruhunu geliştirmek istiyorsa, ona yatırım yapması lâzım. Bu üç türlü oluyor. Birincisi duygu yatırımı. Ruhu en çok besleyecek sevgi duygusudur. Sevgi zengini olmak, sevgi duygusunu geliştirmek... Ağacı-kuşu sevmek, çayı-kahveyi sevmek, hayatta sevecek şey aramak. Duyguları güçlendirmek, duygu dünyamızı zenginleştirmemiz gerekiyor, çünkü sevgiyi hayatında ilkesel olarak ön planda tutan kimsede güven oluşuyor. Ama sevginin nesnesini iyi seçeceksin. Sevgiyi eğer kontrol edemeyeceğin ya da gücün yetmediği şeylere yatırırsan acı çekersin. Çocuk doğar doğmaz ilk sevdiği şey kendisidir. Büyüdükçe oyuncaklarını, annesini, kardeşlerini, ailesini, daha büyüdükçe de varoluşu, yaratanı düşünür Onu sever, varoluşun anlamını yakalar.

Ruh sağlığında ikinci alan düşünce alanıdır. Burada akıl önemlidir. Duygularımız bir havuz gibidir. Hangi duyguyu nerede kullanacağımıza aklımızla karar veriyoruz. Mevlânâ kalpten akla yol açmış, bu çağ akıldan kalbe yol açıyor. Mevlânâ, “pergel gibi olun” demiş. Pergelin iki ayağı birden havada olursa uçar, ama biri yerde olup birisi özgür dolaşırsa, denge olur. İnsan gerçeklerden kopmadan duygularını dolaştırması lâzım. İki ayağı da yerde olursa, hiçbir şey yapamaz. Akılla kalp arasında denge kurabilmek önemli.

▶ “İnsan vücüdunda bir et parçası var. O iyi olduğunda bütün vücut iyi olur, o kötü olduğunda da yine bütün vücut kötü olur. Dikkat edin, o kalptir.” buyuruyor Peygamberimiz. Bu konuda sizin yorumunuz nedir?

Kalp kelimesi Arapça “inkılâp” - “değişim”den gelir. O bir santraldir. Santral elektrik enerjisini mekanik enerjiye, mekanik enerjiyi elektrik enerjisine dönüştürür. Kalp kelimesi aslında o et parçası olarak temsil edilen santraldir. İnsan, duyguların kaynağı olarak kalbi görüyor, ama ruh doğrudan kalple bağlantılı değildir, beyinle bağlantılıdır. Beyinde üretilir duygu. Ve beynin ürettiği kimyasallar kana pompalanır. Beyinden

kan çıkar çıkmaz ilk gittiği yer kalp olur. Kalpte kimyasal bir karışım sanki evrensel enerji ile bağlantı kurar. Meselâ, bir şeye üzüldüğünüz zaman kalbimizde bir sıcaklık hissederiz. O kimyasal dönüşümü büyük ihtimal kalpte toplanıp dönüştüğü için yansıması kalpten oluyor. Hadis-i şerifi ben böyle yorumluyorum. Çünkü bazı insanlar ameliyatla mekanik kalbi sırtında taşıyor. Kalbi yok, peki duygusu yok mu? Var. Burada bir mecazi yönü var onun.

▶ Bedene gıda vermeyince zayıf düşer, hastalanır. Psikolojik ve duygusal olan ihtiyaçlar karşılanmadığında da ruh sağlığı bozulur mu? Ruhun hastalanması ve iyileşmesi neye bağlıdır?

İnsanın psiko-sosyal ihtiyaçları ile ilgili Maslow'un genel kabul gören bir teorisi var. En temelde fiziksel ihtiyaçlar, ondan sonra temel güven ihtiyacı geliyor, sonra sevmek, sevilmek, beğenmek, beğenilmek gibi. En sonunda da kendini gerçekleştirme diye tanımlıyor. İnsanı biyo-psiko-sosyal model olarak gördüğün zaman bunlar yetiyor. Ama insan biyo-psiko-sosyal model değil. Ölüme açıklama getirmek gerekiyor, ölümden sonra bilinç ne oluyor buna açıklama getirmek gerekiyor. İhtiyaç piramidinin biyo-psiko-sosyalin dışında spiritüel ayağını görmek lâzım. Spiritüeli görmesi için muhakkak varoluş sorgulaması yapması, ölüme açıklama getirmesi lâzım. Onun için o ihtiyaçlar piramidinin en tepesinde spiritüel ihtiyaçlar var.

▶ Duanın insana verdiği psikolojik rahatlamadan bahseder misiniz? Duanın teselli gücü neden kaynaklanıyor?

Dua kapı çalmadır. Duada insan varolan ihtiyaçlarını veya gelecekteki ihtiyaçlarını karşılamak, özellikle varoluşsal, manevî ihtiyaçları için herşeyi bilen, kontrol eden, herşeye gücü yeten bir güçten yardım arıyor. Her şeyi yolunda giden insanlar için bu dua gündemde değildir. Onun için Amerikalıların bir sözü var: "Düşen uçakta ateist olmaz." Çünkü ölümle direk yüzleştiği zaman kişi o anda varoluşu sorguluyor ve ötelediği duygular ya da örtüp görmezden geldiği duygular ile bir anda acizliğini anlıyor.

▶ Dua esnasında beynimizde değişiklik oluyor mu?

Klinik psikolojide yüksek lisans tezi olarak bir öğrenciye tez olarak verdik bu konuyu. Sufilerin sema esnasında beyni nasıl çalışıyor diye bir araştırma yaptık. 16 vaka sufi bulduk, onlar emar cihazına girdiler. Sufiler meditasyonu hayal ettikleri zaman beyin nasıl çalışıyor diye beyin fonksiyonunu ölçtük ve sonuçta beynin ön bölgesinde duygu regulasyonu yapan bölgenin aktif olarak çalıştığı ortaya çıktı. Duada da beynin duyguları düzenleyen bölgesi aktif hale geliyor, kişide güven duygusu oluşuyor.

▶ Tevekkül ve teslimiyet kavramları psikolojide nasıl açıklanır? İnsan hem özgür hem de Yaratıcının varlığına teslim olmuş hissedebilir mi kendini?

Tevekkül kişinin bağlanma duygusunu tatmin ediyor psikolojide. Said Nursi "Sözler" isimli kitabında şöyle diyor: "İman tevhide, tevhid teslime, teslim tevekküle, tevekkül iki dünya saadetine götürür." İman, tevhid nedir? Allah'ın her şeyi kontrol ettğine inanmak. İhlâs suresi de zaten tevhidi gösteriyor. İnsan teslim oluyor, ama teslim yetmiyor, tevekkül de gerekiyor. Tevekkülde Ona vekâlet veriyorsunuz, avukata vekâlet verildiği gibi. Öyle anneler var ki, çocuğuma bir şey olursa diye çocuğu uykuda iken nefesini kontrol ediyor. Çocuğun bakımıyla ilgili herşeyi yaptıktan sonra o çocuğu da seni de yaratana teslim olman lâzım.

▶ Müslüman, hayatında madde ve mânâ arasında dengeyi nasıl sağlayabilir? ABD'li Prof. Sheldon Solomon'a göre iyi yaşamın sırrı daha fazla istemektense, daha az tüketmekte.

Bunlar tamamen bizdeki kanaat ve şükür konuları. Teşekkür etmek kişinin sahip olduklarından, küçük sıradan şeylerden mutlu olmasıdır. Mutluluk formülünde de temel prensip sıradan şeylerden mutlu olmak, dünyayı değiştirmek yerine kendini değiştirmektir. Mutluluğu iki kelimede toplayın derseniz: Sıradan şeylerle mutlu olmaktır, derim. İçtiğin çaydan, sahip olduğun bir şeyden mutlu olmak. Fazla istemektense daha az tüketmek insanın kendi kaynaklarını doğru yönetmesidir. Asıl zenginlik çoğa sahip olmak değil, az ile yetinmektir, der bizim kültürümüz.

▶ İnsan şunu düşünüyor. İman esaslarına göre yaşayan insan aslında mutlu insandır. Kulluk bir mutlu yaşama sanatıdır diyebilir miyiz, sayın Tarhan?

Kulluğun içinde ahlâk varsa, mutlu yaşama sanatıdır. Ahlâk yoksa, biçimsel bir dindarlıksa, onda mutluluk olmuyor. Hazreti Peygamberin sözüdür: "İslâm güzel ahlâktır." Yine Peygamberimiz diyor ki: "Kendisinden emin olunan insan iyi ahlâklıdır." Bizim dilimizde "arkadaş" kelimesi çok önemli. Niye? Arka-daş, arkanı dönebileceğin, güvenebileceğin kişidir. Güzel ahlâkın temeli de bir müminin eminlik vasfında olmasıdır. Eminlik vasfı da iyi ahlâkla oluyor. Davranış dili ile Müslüman olmak lazım. Söz dili ile değil. Muhammed İkbal'in bir sözü vardır: "Ben Batı'ya gittim onların yaşayışı müslümanca, fakat kendileri Müslüman değil. Doğu'ya geldim, onların adı Müslüman, yaşayışı müslümanca değil." İslâmiyet bu sebeple tebliğ edilen bir din değil, yaşanan bir dindir. Bir Müslüman müslümanlığı temsil ediyor mu etmiyor mu? Tebliğ edip etmemesi önemli değil. Eğer temsil etmiyorsa, örnek olmuyorsa, yaşamıyorsa onun müslümanlığı şekilsel bir müslümanlıktır.

HAYATIN GİZLİ ÖZNELERİDİR ONLAR

ÖZLEM TEFİKOVA GAZETECİ

Hava çoktan kararmıştı. Otogarda otobüs beklerken karanlığın içinden gelen o soğuk rüzgâr önce yüzüme vuruyor, sonra da kalbime bir hüzün, bir gerginlik atıyordu. Otobüse yetişebilseydim belki böyle karanlığa kalmayacaktım. Biletimi almışken hem de... Nasıl bu kadar dikkatsiz olabilirim? Şimdi belki de evde olacaktım. Ama onun yerine burada bir saat daha otobüs bekliyorum, derken otobüs geldi...

Şoföre inmek istediğim yeri söyleyince "Bavulunu içeriye koy, arka kapıdan inersin, daha kolay olur." dedi. Söylemek kolay da şoför çantanın ne kadar ağır olduğunu bilmiyor ki... düşüncesiyle ağır bavulu yukarıya kaldırmaya çalışırken otobüs yolcularından biri indi ve çantamı yerleştirmem için bana yardım etti. "Teşekkür ederim!" dedim. O sadece bir tebessüm etti ve tekrar yerine oturdu.

Yol boyunca hep o cümle vardı aklımda. Yardım etti! Yardım etti! Yardım etti!

Kim yardım etti? diye seslendi içimden bir ses. Otobüs yolda ilerledikçe aklımdaki o cümle de derinleşiyordu sanki. Hiç tanımadığım biri, kim ve nereden olduğunu bile bilmiyorum. O da beni tanımıyor, fakat hiç karşılık beklemeden bana yardım etti. Buna mecbur da değildi.

Var mı dünyada böyle iyi insanlar? Hiç beklemediğimiz anlarda karşımıza çıkıp, yardıma koşan, sonra da sessizce gidiveren. Temel cümlenin gizli öznesi gibidirler. Hayatın gizli özneleridir onlar!

Bir "Merhaba"nın içinde, sıcak bir tebessümde, içten gelen bir "İyi misiniz?" sorusunda görebiliriz onları.

PANİK YOK! HER ŞEY ALLAH'IN KONTROLÜNDE!

AYŞENUR KAHVECİ

"Ruhî sıkıntı." Ruhumuzda hissettiğimiz bir sıkıntı hâlidir diyebiliriz belki de depresyon için. Hani herşey mânâsını yitirir bazen. Gözlerimiz açılmak istemez. Yataktan çıkmak istemeyiz. Veya olduğumuz yerde durmak neredeyse imkânsızdır. Çok üzgün ve kederliyizdir. Bunalmışızdır iyice. Hiçbir şey yapmak istemeyiz. "Hiç sabah olmasa" deriz gece. Birileri laf anlatmaya çalışır, ama sadece çalışır. Yemek yemez, su içmeyiz. Ya da buzdolabının önünde yatıp kalkarız. En sevdiğimiz şeyleri bile yapmak artık bize zevk vermez vs...

Tabi en doğrusu, depresyonun tanımını, belirtilerini sıralayarak yapmak olacaktır:

- İlgi alanlarında istek kaybı
- Uyku bozukluğu
- Kilo problemleri
- Hüzünlü ve kederli hissetme
- Kararsızlık, huzursuzluk ve yerinde duramama
- Kendini yetersiz ve değersiz hissetme
- Dikkat azalması ve konsantrasyon problemi
- Enerjide düşüş
- Tekrarlayan ölüm düşünceleri

Evet, yukarıda sıralanmış belirtilerin 2 veya 3 tanesine birkaç haftadır sahip olmanız depresyon tedavisine ihtiyacınız başlamış manasına geliyor demektir.

Biyolojik bir hastalık olarak kabul edilen depresyonun, birçok hastalığa eşlik ettiği de bilinmektedir. Türk toplumunun en az yüzde 50 oranda bir kısmının depresif davranışlar sergilediğini söyleyebiliriz. İnsanlara depresyonda olduklarını göstermek amacı ile elimizde somut birşeylerin olamayışı ise tedavi sürecini sıkıntıya sürükleyen en büyük etkenlerden birisidir. Somut olarak bu hastalığın ölçülebilirlik imkânı olmaması hasebiyle bireylerin hastalıklarına ikna edilmesi de güçleşmektedir. Biz bir yandan kişiyi depresyonda olduğuna ikna etmeye çalışırız ki terapisine başlayabilelim. Halbuki depresyon sebebiyle, biyolojik olarak yerinden bile kalkamayacak durumdadır birey. Fakat bunu kabul ettirmek hiç de kolay değildir.

Depresyonun ilâçlı veya ilâçsız tedavisinde, telkin özellikle başlangıç seviyesindeyken oldukça etkilidir. Depresyonda telkinin işleyişini ve tesirini birkaç noktada izah etmek isterim. Şöyle ki:

Bireyin dikkatini çekmemiz gereken en mühim husus odur ki; "Burada bulunmak hakkına lâyık görülmüşsün. Evet! Tam da anladığın gibi. Dünyada yaşamak hakkı sana da verilmiş. Cenneti kazanmak fırsatı senin için de var edilmiş. Bu hakkı verenin yanında en az diğerleri kadar kıymetlisin. Sen idrak etsen de etmesen de, kâinat muazzam bir plan dahilinde gitmesi gereken yolunda ilerliyor. Madem öyle, senin de bu kusursuz yolculuğun kıymetli bir yolcusu olduğunu kabul etmek vaktin gelmedi mi? Bu eşsiz planın sahibi sana değer verip, seni planına dahil etmişse, sen niçin kendini peşinen verilmiş bu kıymetten mahrum etmeye çalışasın ki? İşte gözden kaçırdığın hakikat budur! Öyleyse kendinle sulh et haydi! Evet... İstediğin anda bu barışı sağlayabilirsin!"

Bir diğer husus ise; bütün ruhî sıkıntılar şuur altımızın bir tür cezalandırma şeklidir. Her ne yaşamışsak yaşamışızdır. Yukarıda da söylediğimiz gibi bu koca planın sahibi bize bu değeri ve kıymeti lâyık görmüş ise, yaşadığımız menfî hadiselerin dahi bir maksadı ve buna bağlı olarak bir kıymeti olmalıdır. Herşey bu kadar kıymetli kılınmışken, yaşadığımız bu olumsuzluklar biz depresyona gire-

lim diye olamaz, öyle değil mi? Zira bu bir zıtlık, bir uyuşmazlık olacaktır. Canımızı sıkan her türlü olumsuzlukların terakkîmiz için birer tecrübe, merdiven, öğretmen hükmünde olduğunu idrak edip, o menfî hadiselerin üzerindeki meyveleri toplayıp, kabuklarını atarak önümüze dönmemiz gerektiğini unutmamamız gerekir. Zira, herşey manasına ancak bu şekilde erişebilir. Böylece bütün hâdiseler kıymet kazanacaktır. Bataklığa düşmüş olabiliriz belki. Ama omuzlarımızı düşürüp ağlamayız. Yeniden ayağa kalkıp, tertemiz bir kıyafet ile devam etmek yaraşır insanoğluna. Çünkü artık biliyoruz ki, yaşadıklarımız ya yaşarken güzeldir, ya da yaşarken acı fakat nihayetinde neticesi itibarı ile güzeldir.

Son olarak temas etmek istediğim nokta ise zaman ve hayat kavramı ile doğrudan alâkalıdır. Diyelim ki, kişi bir haftadır ruhî sıkıntı içerisinde, yani depresyondadır. Ancak şu bir gerçektir ki, bugün yeni ve taze bir gündür. Temiz bir başlangıç ve bir kez daha var oluştur. Yeni bir âlem, sıcacık bir Bismillâh'tır. Öyleyse dünde kalanlar bir noktada yok olmuş, ölmüşlerdir. Yani dün, adı üzerinde geçmiştir. Evet, dün bile mâzîdir sevgili dostlar. Artık bir varlığı söz konusu değildir. Kendisi de ölmüş, içindekiler de ölmüştür. İşte bu noktadaki ince hakikatler hususunda bireyin farkındalığını arttırmayı amaçlar ve o cenazeleri bırakmasına, ellerini gevşetmesine, parmaklarının arasından akıp gitmesine yönelik telkinler veririz. Aksi takdirde ilerleyemeyeceğini, ancak geçmişte de yaşayamayacağını izah eder, bu sıkıntı içerisinde boğuşurken neler kaçıracağının da resmini çizeriz.

Farkına varmalıyız ki, tertemiz olabilmek, yeni bir başlangıç ile mis gibi bir kul olabilmek şansımız her an yenileniyor. Her sabah olması gerektiği gibi bir anne, bir baba, bir patron, bir evlât olmaya daha yakınız. Ve her sabah bunun için daha tecrübeli olarak uyanırız. Ne bahtiyarlık öyle değil mi! "Her sabah yeniden" adlı bir hediye paketimiz var. Bu hediye için teşekkür etmemiz gereken bir ikram sahibi de var. Öyleyse, kendimizi geçmiş kabristanındaki cesetlerin içinde boğulmaya mahkûm etmek yerine, hediye paketimize odaklarız. Kişi, üzerine odaklandığı şey ne ise odur. Bilinçaltımızın bize ceza kesmesine müsaade etmeyiz. Bu cezaya boyun eğmemiz, depresyona merhaba demek manasına gelecektir. Üstelik uzun bir depresyon kimyasal dengemizi de bozabilir.

Sözlerimi bitirirken bahsetmek istediğim bir husus da şudur ki;

Bireylerin depresyonda kalmalarının tek sebebi vardır: "Olumsuz düşüncelerimiz ile nasıl baş edeceğimizi öğrenmemiş olmamız."

Yani mesele birilerinin bize kötü davranması, işten kovulmamız, yanlış anlaşılmamız değildir aslında. Mesele, bütün bunlara verdiğimiz tepkilerimizdir. Bu hadiselere mukabil kafamızın içinden seslenen cümlelerimiz vardır. "Eyvah! İşsiz kaldım!" veya "Beni sırtımdan vurdu! Artık asla eskisi gibi olmayacak hiçbir şey!" gibi... Bu olumsuz fikirler ile kendimizi cezalandırmak yerine bu cümleleri tersine çevirebiliriz. "İşten kovulmuş olabilirim elbette. Ancak yeni bir iş bulabilir ve yoluma devam edebilirim." Veya "Evet, bir hata yapmış olabilir. Bundan sonra daha tedbirli ve daha mesafeli bir ilişki yürütebilirim onunla." İşte daha konforlu bir hayat bu kadar kolay aslında.

İnsan her zaman bizzat güzel şeyler yaşamaz. Bazen de neticesi güzel olan şeyler yaşar. Ve hiçbir şeyi boşuna yaşamaz. Güzellikler şükür için yaşatıldığı gibi, üzüntüler, kederler de dua için, sabır için, terakkimiz için, olgunlaşmamız için yaşatılıyor. Ve bana en iyi gelen içimdeki Ayşenur'un sesi:

"Panik yok! Herşey Allah'ın kontrolünde!" ۞

PEYGAMBERİMİZ (S.A.S.) HASTA OLDUĞUNDA OKUDUĞU DUALAR

Peygamber Efendimiz *-sallâllâhü aleyhi ve sellem-* rahatsızlandıkları zaman onu Cebrâil tedavi eder ve şöyle dua ederdi:

بِسْمِ اللّٰهِ أَرْقِيكَ، مِنْ كُلِّ شَيْءٍ يُؤْذِيكَ، مِنْ شَرِّ كُلِّ نَفْسٍ أَوْ عَيْنِ حَاسِدٍ، اَللّٰهُ يَشْفِيكَ، بِسْمِ اللّٰهِ أَرْقِيكَ

Bismillahi arkîke min kulli şey'in yü'zîke min şerri külli nefsin ev aynin hâsidin, Allahü yeşfike bismillâhi arkîke.

"Allah'ın ismiyle seni rahatsız eden her şeyden sana okurum. Her nefsin veya hasetçi her gözün şerrinden Allah sana şifâ versin. Allah'ın adıyla sana okurum."

Peygamberimiz bir rahatsızlıkları olduğu zaman **Muavvizeteyn** (**Felâk ve Nâs**) sûrelerini okur, kendi üzerine üfler ve onu eliyle üzerinden silerdi. Ve şöyle buyururlardı:

بِسْمِ اللّٰهِ اَللّٰهُمَّ دَاوِنِي بِدَوَائِكَ وَاشْفِنِي بِشِفَائِكَ وَأَغْنِنِي بِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ وَاحْذَرْ عَنِّي أَذَاكَ

Bismillâhi allâhümme dâvinî bi-devâike veşfinî bi-şifâike ve ağninî bi-fadlike ammen sivâke, vahzer annî ezâke.

"Allah'ın ismiyle. Ey Rabbim! Beni kendi devân ile tedavi et, bana kendi şifân ile şifâ ver ve beni kendi fazlınla Senden başkalarından müstağni kıl ve beni ezalardan uzak tut." ۞

İSLÂMİYET VE RUH SAĞLIĞI

SEVGİN KARANİ İLAHİYATÇI-TARİHÇİ

İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerinden biri de ruhî/psişik yanının olmasıdır. İnsan, temelde çok boyutlu olmasına karşın genel yapısı itibarıyla iki yönlü bir varlıktır. Eski terminolojide „madde ve ruh", yeni terminolojide ise „fizyolojik ve psikolojik" kavramları, bireyin söz konusu bu iki yönünü ifade etmek için kullanılır. Bu bağlamda genel olarak bireyin fizyolojik yönündeki rahatsızlıklarına fizyolojik/fiziksel rahatsızlıklar ve sağlıklı olma durumuna fiziksel sağlık; psikolojik yönündeki rahatsızlıkiarına ise psikolojik/ruhsal rahatsızlıklar ve bu yönünün iyi olma durumuna da ruh sağlığı denir.

Din, insanlar ve onların meydana getirdiği toplumlar için en büyük ihtiyaçtır. Tarih boyunca hiçbir toplumun dinsiz yaşadığı görülmemiştir. Bu ihtiyaç, zarurî ve vazgeçilmezdir. Bir din ne kadar güçlü temellere ve ne kadar derin hikmetlere dayanırsa, değeri de o oranda artar. Şüphesiz İslâm dini bir çok üstün vasıflara haiz olduğu gibi, bahsettiğimiz bu özelliklere de sahiptir.

Akıl denen cevher, daima insanı Allah'a, Kur'ân-ı Kerim'e, Hazreti Muhammed (s.a.s.) ve hadis-i şeriflerinin gereğini yapmaya sevk eder. Aslında insanoğlu da Allah'ın emirlerini yapmakla yükümlüdür. Bu sosyal yönden de zorunludur, insan yaşadığı müddetçe de devam edecektir.

Bugün etrafımıza baktığımızda insanların pek çok ruh hastalıklarıyla karşı karşıya geldiğini görmekteyiz. Bir ruh hastalıkları ilmi olan psikiyatri, ruh ve sinir hastalıklarıyla çeşitli şahsiyet ve intibak bozukluklarında ruhî faktörlerin en hassas ve birinci derecede rol oynadıklarını kabul etmiştir. Modern tıbbın bilimsel tetkikleri, hükmetme duygusu ve kendini gösterme talebinin veya insanın gurur, arzu ve isteklerinin karşılanamaması yüzünden ruhî tatminsizliğin ortaya çıktığını belirtmek suretiyle, bunların ruh ve sinir hastalıklarının oluşmasında veya ruh sağlığının bozulmasında birer ruhî faktör olduklarını savunmuşlardır.

Burada "Ferdin arzu ve isteklerinin yerine getirilememesi, böylece ruhî tatminsizliğin ortaya çıkması" konusu üzerine eğildiğimiz zaman ruhî tatminsizliğin başında "dini inançtan yoksun olma ve haram kazanç elde etmeye kendini adama", başka bir ifade ile "dini doyumsuzluk" gelmektedir.

Meselâ, dindarlık taslayıp kendisini rüşvet ve haram kazanç elde etmeye adayan bir kimsenin dinî inançtan yoksun olmanın da doğurduğu iç sıkıntısı zamanla şiddetlenerek ferdi çeşitli ruh hastalıklarına, şahsiyet ve intibak bozukluklarına sürükler. Öyleyse, ailesinin ve

toplumun huzurunu düşünenler, insanların bu olumsuz felâketlerden uzaklaşması ve mutluluğa erişebilmesi için diğer tedbirlerin yanında İslâm dinindeki prensiplere de kesin olarak bağlanmaları ve uygulamaları gerekir. Çünkü insan, bu prensiplere uymak şartıyla ancak gerçek vicdan sahibi bir Müslüman olabilir ve gerçekten iyi bir ruh sağlığına kavuşabilir.

RUH HASTALIKLARI VE SEBEPLERİ

Ruh hastalıkları birden bire, bir olayın etkisiyle ortaya çıkmaz. Ancak hastalık, kişinin psikolojik yapısında yıllarca kronikleşip geliştikten sonra, herhangi bir sebeple patlak verir. O ana kadar da insan yavaş yavaş ruh sağlığından uzaklaşır.

Uzmanlar ruh hastalıklarının sebeplerini iki temel bölümde araştırmak gerektiğini söyler:

1. Hazırlayıcı sebepler (gerçek sebepler). Bunların başında cehalet gelir. Dinî inançlardan, tarihinden, kültür ve medeniyetinden yoksun olmak anlamında cehalet. Onu hırs izler ki, daima dünya işleri ve cüzdan hesapları yapmaktır. Gaflet ve ikiyüzlülük de hazırlayıcı sebeplerdendir. Haram yemesi tescilli olduğu halde, dürüstüm diye direnenler bunun örneğidir. Bir de vatan, ümmet ve insanlık sevgisi ahlâkından yoksun olmaktır.

2. Meydana getirici sebepler (bencillik ve çıkarcı-kamçılayıcı sebepler).

Bu sebepler, organik-fizikî faktörlerden meydana gelir - zehirli maddeler, vitaminsizlik, beden hastalıkları, enfeksiyonlar, yorgunluk gibi. Diğer türü de psikolojik sebeplerdir. Duygu, heyecan ve sosyal yaşamla ilgili faktörlerden oluşmaktadır.

Sebeplerden biri de kalbin kötü düşüncelerin sebep olduğu türlü vehim ve hayallerden etkilenmesidir. Eğer insan hayallere teslim olur gibi acı verici sebepleri vehmederse, kızmak ve şaşırmaktan, hoş olmayan olayların başgösterip, sevilen ve arzu edilenlerin elden gideceğini beklemekten oldukça etkilenir ve tedirgin olur. Bu hâl onu üzüntülere, kederlere, kalbî ve bedenî hastalıklara düşürür. Hâlbuki kalp, Allah'a güvenir, O'na tevekkül eder ve vehimlere teslim olmazsa, kötü hayaller ona hakim olamaz. Allah'ın lütfuna ümit bağlarsa, onun üzüntü ve kederleri uzaklaşır, bedenî ve kalbî pekçok hastalığı şifa bulur.

RUH HASTALIĞININ TEDAVİSİNE DİNİN KATKISI

Başta iman ve samimiyet gelir ki, yapılmış olan bütün günahlar için samimî ve içten bir tövbe gerekir. Tövbe, kişinin ümidini güçlendirir ve Allah'a güvencini artırır.

"İnançlı insanlar nasıl ruh hastası olabilir" sorusuna şöyle cevap verilebilir: **"Yarım doktor candan, yarım hoca dinden eder, yarım inanç da bazen hasta eder".** Yarım inanç derken şunu kastediyoruz: Meselâ, bir insan Allah'ı sadece yasaklayıcı ve cezalandırıcı sıfatları ile hatırlar, affedici, merhamet edici yönlerini hatırına getirmezse, küçük hatalarından dolayı bile kolaylıkla depresyona girebilir. Bu sebeple Allah Teâlâ'nın Tevvâb/Tövbeleri kabul edici, Gaffâr/Bağışlayıcı ve Rahîm/Esirgeyen olduğunu bilmemiz ve inanmamız lâzım.

Ayrıca Peygamber (s.a.s.)'in sünnetine uyarak yaşayanların ruhsal hastalıklara karşı fark etmeden aldığı tedbirler vardır. Meselâ, sabah erken kalkıp sonra yatmamak ve az uyumak, depresyona % 70 oranında iyi gelmektedir. İskandinav ülkelerinde bu konuda pek çok araştırma yapılmış, "uyku deprivasyonu" (tam veya kısmî olarak uykusuz bırakma) bir depresyon tedavisi olarak tıp literatüründe yer almaktadır.

Oruç tutmanın ise gergin ve asabî bünyeleri yumuşattığı, birçok ruhsal hastalıkta kısmen düzelme sağladığı bir gerçektir.

Yine sık sık suyla temas etmenin gerginliği, stresi azalttığı da bilinen bir gerçektir. Nitekim hırçın çocukların bol bol suyla oynamalarını hekimler de önerir. Veya "panik atak" dediğimiz aşırı heyecan hâllerinde hastanın elini yüzünü soğuk suyla yıkaması da tavsiye edilmektedir, zira gerginliği azaltmaya yardım eder. Hadislerde de "öfkelenince abdest alma"nın tavsiye edildiğini biliyor muydunuz peki? Ayrıca şelâleden düşen su şırıltısını dinlemek de insanın ruh sağlığına faydası var. Bu sebeple nehir kenarlarında, ormanlık içinde hafta sonu ailece pikniklere ve kamplara gitmek ruh sağlığımız için çok büyük önem taşımaktadır.

Ve hiç terk edilmeyecek ve en önemli tedavi yönlerinden biri de Allah'ı zikretmektir. Bu, başta beş vakit namazla ve sadece belli zaman dilimlerinde Kur'ân okuma, dua ve tesbih çekmekten ibaret değildir. Her daim ve özellikle de sabah ve akşam saatlerinde, hatta seher vakitlerinde zikretmek bizzat Peygamberimiz tarafından tavsiye edilmektedir.

Kul şunu da bilmelidir ki, gelecekteki hâller dolaysıyla tedirginlik düşüncesini uzaklaştırıp geleceğinin ıslahı için Rabbine tevekkül eder ve bu hususta Ona güvenirse, kalbi huzura kavuşur, hâlleri ıslâh olur, keder ve huzursuzluğu yok olup gider. Bu konuda en faydalı hususlardan birisi de Peygamberimizin yaptığı şu duayı yapmaya devam etmektir:

"Allahım!... Ben, Senin rahmetini ümit ederim. Sen beni bana bir göz açıp kırpacak kadar bir süre dahi bırakma. Benim için bütün hâllerimi ıslâh et. Senden başka hiçbir ilâh yoktur!..." (Ebû Dâvûd) ۞

Allah Teâlâ'nın En Büyük Nimetlerinden Biri:

GÖNÜL HUZURU

EL-İNŞIRAH/EŞ-ŞERH SÛRESININ TEFSIRI

ألم نشرح لك صدرك ۞ ووضعنا عنك وزرك ۞ الذي أنقض ظهرك ۞ ورفعنا لك ذكرك ۞
فإن مع العسر يسراً ۞ إن مع العسر يسراً ۞ فإذا فرغت فانصب ۞ وإلى ربك فارغب.

DR. SEFER HASANOV YİE ÖĞRETİM GÖREVLİSİ

Senin için gönlünü açmadık mı? Sırtını çatırdatan yükünü indirdik ve senin için şanını yükselttik. Dolayısıyla, şüphesiz her bir zorlukla beraber büyük bir kolaylık vardır. Elbette her bir zorlukla beraber büyük bir kolaylık vardır. Hal böyle iken bir işi tamamlayınca bir diğerine yönelip gayret et ve ancak Rabbine teveccüh et.

Cenâb-ı Allah, kelâmını Hazreti Muhammed'e inzâl buyurmuş, kendisini tek ilâh olduğu inancını yaymakla görevlendirmiştir. Bundan dolayı Peygamberimiz hemşerilerinin iftira ve çirkin sözlerine maruz kalmıştır. İşte böyle bir durumda Rasûlü'nün keder ve tasasını ortadan kaldırmak amacıyla Allah Teâlâ, Duha suresinde de olduğu gibi, bazı büyük nimetlerini hatırlatmak üzere İnşirâh/Şerh sûresini indirmiştir. İbn Abbas'ın rivayetine göre bu sure, halkın saldırılarına uğrayan Hazreti Peygamberin duasına cevap olarak nâzil olmuştur. O, yaptığı duada Hazreti Süleyman ile Hazreti İsa'ya verilen mucizelerin bir kısmını zik-

rederek Hak Teâlâ'dan doğruluğunu ve nübüvvetini teyit edecek mucize istemiştir.

Söz konusu surede Yüce Allah, bütün hissî nimet ve mucizelerden üstün bir nimet ve mucize olarak gönül huzurunu, kalbin şüphe ve yanlış inançlardan arındırılmasını öne sürmektedir. "Huzurun için gönlünü ferah kılmadık mı?" mânâsındaki "Senin için gönlünü açmadık mı?" ayetinin retorik bir soru olmasının yanı sıra, insanın içinde bulunduğu durumlar ne kadar ağır olursa olsun gönül huzurunun göz ardı edilmemesi gereken ulvî bir nimet olduğunu ortaya koymaktadır. Hazreti Muhammed'in göğsünün melekler tarafından iki defa açılması rivayetlerinden hareketle bazı âlimlere göre göğsün/kalbin açılmasıyla harfî mana kastedilmiştir. Bir başka kesime göre de burada bir mecazî anlam söz konusu olup bundan kasıt da ruhî olgunluk ve gönlün iman ve huzurla dolmasıdır.

İkinci ve üçüncü ayette vahyi tebliğ edememe endişesi kişinin sırtını çatırdatan bir yük olarak yansıtılmıştır. Yeni insanların İslam'a girmesi ve dinin tatbikini kolaylaştıran ayetler indirilmesi gibi vesilelerle bu yükün Peygamberin ve izinden giden davetçilerin omuzlarından kaldırıldığı bildirilmiştir.

Dördüncü ayette beyan edildiği üzere, İslâm ile şereflendikten sonra kalbin huzur bulması, Kur'ân'ı tebliğ etme konusunda her türlü korku ve kaygının ortadan kaldırılması ile bağlıdır. Diğer yandan da kendini din eğitimine adayan kişinin (Peygamber) şanı ve isminin yüceltilmesi ile de birebir ilişkilidir. Bu ayetteki Peygamberin şanının ve isminin yüceltilmesinden kasıt, dünyada insanlar tarafından hayırla yâd edildiği gibi, semâvâtta da meleklerce anılması veya kelime-i şehadette ismi Allah'ın ismiyle beraber zikredilmesidir.

İlk dört ayette zikredilen nimetler, beşinci ayette bir hakikat ile özetlenmiştir. Söz konusu hakikat, Müslümanın hayatındaki her zorluğun geçici bir imtihan olup gösterilen sabrın karşılığında ödüllendirildiğidir. Bazı alimlere göre beşinci ayetin tekrarı, gösterilen sabra mükâfat olarak hem dünyada hem de ahirette büyük kolaylık verileceğine işaret etmektedir. Bir başka kesime göre de söz konusu tekrar, imkansız veya çok zor görünse bile kolaylığın zorunlu oluduğunu göstermektedir.

Allah Rasûlüne ve izinden gidenlere bir öğüt mahiyetinde olan son iki ayette verilen kolaylıklar karşılığında insandan salih amel işlemek suretiyle şükretmesi ve her eylem, söz ve düşünce ile sadece O'nun rızasını gözetmesi istenmiştir. Farz ibadetler ve kul haklarını bir hareket noktası olarak bilen müminin Allah'ın desteğinden emin ve her türlü riya ve ikiyüzlülükten uzak bir şekilde O'na sürekli nafile ibadetlerle yaklaşması gerektiği bildirilmiştir. ۞

TANRI'NIN MUCİZELERİ

Gelin bakın şu Tanrı'nın işine
Nasıl yaratmış her şeyin zıddını
Erkek sıkılır diye tek başına
Yaratmış ona zıt olan kadını

Karşıt cinslerden olsalar da onlar
Birbirine karşı ilgi duymuşlar
Birlikte yaşanmış çok mutlu anlar
Aşkla mest olmuşlar, aşkla aymışlar…

Öğrenmişler yuva kurmayı bir gün
Yavrular gelince şenlenmiş oba
Bazen bayram etmişler bazen düğün
Haneyi yaşatmış anayla baba

Ama insanoğlu bu, çiğ süt emmiş
Erkek, bazen nefse uymuş kudurmuş
Gün olmuş eşine eziyet etmiş
Çok kez pişmanlık duymuş ve durulmuş

Oysa birbirini sevsinler diye
Yaratmıştır ulu Tanrı onları
Çocuklar göndermiş – canlı hediye.
Yalnızlıkta sıkılmasın diye canları.

Böyledir işte bu dünyanın işi
Kadın-erkek emeğiyle süslenir
Sağlığında eşe önem veren her kişi
Uçmağın bir köşesinde üslenir.

İsa Cebeci, 11.03.2017

OKUL ÇAĞINDAKİ ÇOCUKLARIN MANEVÎ İHTİYAÇLARI VE DİN EĞİTİMİ

NAZMİYE ARİFOVA EĞİTİM DAİRESİ UZMANI

İslâm'ın çocuk eğitimine verdiği önemin büyüklüğünün ne kadar farkındayız? Çocuklarımıza karşı sorumluluğumuzun sadece "karınlarını doyurmak", "üzerlerini giydirmek" ve "eğitim veren bir yere gönderip ödevlerini yaptırmak" ile bitmediğini, onlara maneviyat yüklü bir ev ortamı ve çevre hazırlamamız gerektiğini hepimiz biliriz. Her türlü kötülükten gözümüz gibi sakındığımız yavrularımız için herşeyin en iyisini doğal olarak isteriz ve elimizden gelen en iyisini yapıp bunun gerçekleşmesi için çabalarız, dua ederiz. Peki onlar için "iyi" olan nedir? Neyi yapmalıyız? Neyi fazla veya neyi eksik yapıyoruz?

Dinimizdeki emir ve yasakları, yükümlülüklerimiz, güzel âdâb ve değerleri öğrenip ve uygulamaları çocuklarımızın eğitimlerinin en başında gelmesi gerektiğini ne kadar doğru buluyor, ne kadar önemsiyoruz?

Farkındayız veya değiliz, ama bu değerlerin öğretilmesindeki eksiklik, toplumdaki fertlerin değer, hak ve özgülüklerine saygı duymama ve hiçe sayma ile sonuçlanmaktadır. Bunun neticesinde öğrenciler arasında agresif tutumlar artmakta, belirli bir zaman sonra kontrol edilemez bir hâl almaktadır.

Haberlerde denk gelmişizdir, meselâ, küçük yaşlarda iki öğrenci internette birbirine lâf atmışlar, sonra bu tartışmaya dönüşmüş ve büyümüş, sanal alemden gerçek hayata taşınmış, tartışma okulda devam etmiş, güç ve itibar gösterme şeklinde rekabete dönüşmüştür. Ya da ergen yaşta olan öğrenciler arasında saç-baş yolmalara, tekme-tokat dövüşmelere sıkça şahit olmaktayız. Şanslılarsa bununla biter, ancak değillerse, rezillik daha da büyür, hakaretler ve çirkin olaylar başka öğrenciler tarafından kamera ile çekilir, face'te herkesin görmesi sağlanarak aşağılanır. Olayın kahramanı öğrenciye arkadaşları tarafından psikolojik baskılar uygulanır, bu da travmalara yol açar; ezilir, aşağılanır, alaylar ve muhabbetler karşısında aynı olaylar belki tekrarlanır, tehditler devam eder, bazen malesef olaylar ölümle sonuçlanabilir... Aileler ve büyükler bu çirkin olaylardan tâ o zaman haberdar olur, çareler aranmaya başlanır, ancak artık tedbir alınması için çok geç olmuş, tren kaçmıştır...

Herkesin hatırında öğrenciler tarafından yapılan veya çocuklar arası şiddetle alâkalı bizzat yaşadığı, izlediği veya okuduğu bir olay mutlaka vardır: Anne babaya karşı, yaşlılara, hayvanlara veya çevreye karşı, öğrenci-öğretmen veya öğretmen-öğrenci arasında, iki yaşıt arasında vs.

Bunları biraz irdeleyecek olursak, muhakkak temelinde yatan sorunlar ve tetikleyen travmaların olduğunu görürüz. O yüzden bunlar daha büyümeden aile ve öğretmenlerce tespit edilmeli ve sorunlu öğrencilerle, ailelerle çalışılarak topluma geri kazandırmalıyız. Maalesef Müslümanların çocukları da böyle bir çevrede yaşamaktadır. O yüzden biz de farkında olarak veya olmayarak bazı konularda topluma ayak uyduruyoruz. Bu tür sorunlara fazla vakit ayırmıyoruz, hatta bazen de dinî prensiplerimizden taviz veriyoruz ve çocuklarımız için herşeyin en iyisini yaptığımıza inanarak yapıyoruz bunu. Peki acaba çocukları-

mıza neyi veremiyoruz, eğitimlerinde eksik olan nedir?

Bu eksiklik dinî eğitimdir, maneviyat ve değerler eğitiminden mahrumiyettir. Toplumdaki yaygınlaşan hastalıkların çocuklarımıza yansımaması için tek çare dinî eğitimdir, onunla sağlam bir "zırh" giydirerek çocuklarımızı koruyabiliriz. Çünkü dinî eğitim çocukların davranışlarına olumlu bir şekilde yansır. Dinimizdeki sorumluluklarımız ve yükümlülüklerimiz bellidir. Dinî eğitim insana güç verir, doğru bir inanç dünyası şekillendirir, ibadet etme şeklini öğretir, ahlâk ve edep kurallarını, insanın insana karşı hak-hukukunu, sorumluluklarını bildirir. Bunlar da çok güzel değerler olup fertlerin dünyalarını, hayatlarını güzelleştirir ve kötülüklerden, ahlâksızlıktan uzaklaştırır, dolayısıyla toplumu da iyileştirir.

Aksi takdirde günümüzde yaygınlaşan temel insanî hakların ihlâli, değerlerin hiçe sayılması daha da yaygınlaşacaktır. Davranış bozuklukları ya da bilinçsiz davranışlar daha da çoğalacaktır. Artık sıradan bir şey gibi seyretmekte olduğumuz çocuklar arasındaki edepsiz ve ahlâk dışı olaylar çekilmez hâle gelecektir. Onun için buna bir şekilde dur dememiz gerekiyor. Biz, "Elhamdülillah Müslümanız" ve tepkisizliğimiz sahip olduğumuz Müslüman şahsiyetimize terstir. Bundan dolayı çocuklarımıza dinî eğitimlerini vermek ve Müslüman şahsiyetlerini kazandırıp kendilerini bilinçlendirmek en önemli görevimizdir.

Bu hususta Rasûl-i Ekrem (s.a.s.) bir gün şöyle buyurdu: *"Yazıklar olsun ahir zaman babalarına!"* Bunun üzerine ashab-ı kiram sordu: "Yoksa müşrik mi olacaklar?" Peygamberimiz (s.a.s.): *"Hayır, Müslüman kalacaklar, ama çocuklarına dini öğretmeyecek ve hatta çocukları dini öğrenmek istediklerinde onlara engel olacak ve onları dünya malı kazanmaya sevk edeceklerdir. İşte ben böyle babalardan uzağım; onlar da benden uzaktırlar."*

Efendimize (s.a.s.) canımız feda olsun, örneğimiz, yol gösterenimiz O ve hepimiz Onunla beraber olmak için can atıyoruz, dualar ediyoruz, şefaatini talep ediyoruz, onu çok seviyoruz. Peki, Onun ümmeti olmaya lâyık mıyız ve çocuklarımızı onun âdâbına ve ümmetine uygun şekilde yetiştirmeyi neden ihmal ediyoruz? Bilmiyor muyuz ki, aile fertleri çocuklarına en büyük örnektir, bazen nasihat etmeden bile davranışlarıyla onları yönlendirirmektedirler. Onlara karşı sergileyeceğimiz her tutum, sözleyeceğimiz her söz onların şahsiyetini ilmek ilmek işlemektedir. Bunu Rasûlüllah (s.a.s.) de çok açı bir şekilde vurgulamıştır: *"Çocuklarınıza saygılı davranın, onlarla alay etmeyin, onlara hakaret etmeyin, aptal ve cahil gibi lâkaplarla onları çağırmayın."*

Ayrıca şu söz de insanlık için rahmet olarak gönderilen son Peygambere aittir: *"Çocuklarınıza değer verin, güzel ahlâk öğretin ve onlar için Allah'tan bağışlanma dileyin."*

Unutmamalıyız ki, çocuklarımız bize Allah'ın bir emanetidir, nimettir ve gözümüzün nurudur. Onların dünyevî başarısı sadece normal okul eğitimiyle elde edilmez. En iyi okulda olsalar bile o eğitimleri yetersiz kalır, çünkü maneviyat eksikliği onların tam donanımlı olmalarını engeller. Bir de ebedî hayatlarını da düşünmeliyiz, çünkü buradaki davranışları ve yaşantıları ahiretlerine de yansıyacaktır. ۞

Büyük Bir Kötülük: Büyü

HALİL HOCOV "İRŞAD" DAİRE BAŞKANI

İslâm dini insanın dinini, hayatını, malını, aklını ve namusunu koruma altına almıştır. Şer'î hükümler, hayatî öneme sahip bu değerlere hizmet etmekte ve onlara yönelik tehlikeleri engellemektedir. Bu amaçla onların yok olmasına veya zarar görmesine sebep olabilecek herşey yasaklanmıştır. Bundan dolayı dinden dönmek, insan öldürmek, hırsızlık yapmak, uyuşturucu kullanmak ve namus ve şerefe tecavüz etmek haram kılınmıştır.

Büyü (sihir) ve büyücülük, insanın hayatına, mal, şeref, sağlık ve aklına tehdit oluşturmaktadır, o yüzden bu kötülüğü yok etmek farzdır. Cumhûr-ı ulemâya yani İslâm âlimlerinin çoğunluğuna göre, büyü yapmak küfür, büyüyü yaygınlaştırmak ve öğretmek ise haramdır. Büyü ve büyücülerin etkisiyle insanlar, küfür, şirk, aile bozma, insan öldürme gibi değişik suçlar işlemektedir. Kendilerine büyü yapılanlar ise iyileşmesi olmayan psikolojik etkilere maruz kalmaktadır. Büyü yapanların çıkmaz sokağına düşen kişiler kendilerini kurtaramayacak ve yapılanları unutamayacak kurbanlardır. Ne yazık ki, bazı insanlar sorunlarını çözmek için mübah ve tehlikesiz yollara başvurmuyorlar da büyücülerin "yardımlarından" medet umuyorlar! Bunun sonucunda dünyayı yanlış bir şekilde görmeye başlıyor ve hem dünya, hem de ahiret hayatlarını perişan ediyorlar.

Bir hadislerinde Peygamber Efendimiz (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: *"İnsanı mahveden yedi günahtan kaçının." Yâ Rasûlâllah, bu yedi günah nedir? diye sorduklarında, şöyle cevaplamıştır: "Allah'a ortak koşmak, büyü yapmak, haksız yere insan öldürmek, faiz yemek, yetime haksızlık yapmak, savaştan kaçmak, namuslu kadınlara zina iftirası yapmaktır."* ۞

KÖRELMİŞ KALBİ AÇAN İYİLİK...

CEMAL HATİP YAYINLAR DAİRESİ UZMANI

YATSI NAMAZINDAN SONRA Abdullah camiden çıkmış evinin yolunu tutmuştu. Kış gecelerinde köyün yolları son derece karanlık olurdu. Hele bunun üzerine bir de çamur eklenince köyün diğer tarafta bulunan evine ulaşılması hayli zor oluyordu.

Köyü ikiye bölen dere üzerindeki köprüden geçerken birden bire bir inilti ve oflama sesi duydu. "Bismillâh!" deyip durdu. Neydi bu? İn midir, cin midir? diye düşündü.

Daracık köprünün sağına soluna bakınmaya başladı, lâkin karanlıkta bir şey görünmüyordu. Yanlış duymuş olabileceğini düşünerek yoluna devam etmek istedi, ancak ayını iniltiyi bu sefer daha da net duymaya başladı. Köprünün korkuluk duvarına dayanıp aşağı doğru dikkatlice bakmaya başladı. Aşağıda biri vardı. Belli ki orada düşüp kalmıştı. Daha yeni askerden gelen Abdullah'ın kalbine bir an dahi olsun korku girmemişti. Hiç düşünmeden dere kenarından aşağı doğru kayarak adamın yanına vardı. Adam dere çamuruna saplanıp kalmıştı. Bir şeyler mırıldanıp duruyordu, fakat söylediklerinden hiç bir şey anlaşılmıyordu. Üstelik ağzından içki kokusu geliyordu. Adam zil zurna sarhoştu. Acılar içinde inleyip duruyordu.

Ne yapsaydı şimdi Abdullah? Nasıl çıkartsaydı bu zavallı adamı?

Güçlü elleriyle adamın koltukları altından tuttu ve omuzuna aldı. Yavaş yavaş dere kenarındaki kaygan yokuşu çıkmaya başladı. Yola çıkınca adamı yere bırakacak oldu, ama zavallının ayakta duracak hâli yoktu. Bir daha omuz atarak adamı yakındaki yol lambasının altına getirdi. Artık yüzünü daha net görebiliyordu. Çamura batmış bu 20-25 yaşlarındaki genci daha önceden hiç görmemişti. Köyün yabancısı idi. Birkaç kere ismini ve nereden geldiğini sorsa da genç adam o kadar sarhoştu ki, cevap veremiyordu. Bizim Abdullah, gencin elini omuzuna atarak kendi eliyle de beline dolanıp yavaşça yolca yürümeye başladı. Yarım saatlik zorlu bir yürüyüşten sonra Abdullah'ın evine vardılar.

Oğlu çok geç kaldı diye endişele-

nen Abdullah'ın annesi, onları bu hâlde görünce daha da endişelendi. Ne olmuştu acaba? Oğlu ile beraber evlerine gelen bu genç de kimdi? Fazla soru sormadan içeriye aldı onları. Temiz bir havlu ile gencin yüzünü ve ellerini temizleyip sobanın yanında duran yatağa yatırdılar. Sıcağın etkisiyle gencin yüreği geçiverdi.

Sabah ezanıyla beraber kalkmıştı Abdullah. Akşamki misafirinden dolayı camiye de gidememiş, namazını evde edâ etmeye başlamıştı. Derin uykudan uyanan genç, yanı başındaki namaz kılan Abdullah'ı görünce bir hayli şaşırdı. Anaannesinden sonra uzun zamandır namaz kılan birilerini görmemişti. İçinde derin bir hüzün, ama aynı zamanda bir mutluluk hissi belirdi.

Namazını bitiren Abdullah, kendisine dikkatlice bakan misafirine dönerek: "Hayırlı sabahlar. Hoşgeldin kardeş!" dedi. Sonra da elini uzatıp: "Ben Abdullah, dün gece seni üzgün görünce evime misafir getirdim, umarım dinlenebilmişsindir." dedi.

Bu nezaket karşısında mahcup olan genç, elini uzatıp kesik bir sesle: "Ben de Ârif. Şey... kusura bakmayın, rahatsızlık verdim. Sarhoş olmuşum işte... ben her zaman... içmiyorum, sarhoş olmuyorum yani..." diyebildi.

Abdullah konuşmasında kırıcı "sarhoş" kelimesini kullanmamış, bu da Ârif'in dikkatini çekmiştti. Çoktan beri böyle samimî ve iyi insanlarla karşılaşmamıştı.

Tanışma faslından sonra, hiç sorulmamış olmasına rağmen, Ârif kendi hikâyesini anlatmaya başladı.

Aslen zengin bir ailenin çocuğuymuş. Lâkin kendisini kuşatan bu zengin hayat ona huzur vermiyormuş. Yalnızlık ve ümitsizlik onu alkole ve uyuşturucuya itmiş. Bu durumunu gören babası bir an önce evlendirmeye karar vermiş, ancak bu evlilikte dahi ticaretini düşünerek gelin adayını zengin çevresinden seçmiş. Ârif'i bu kızla evlenmeye zorlamış. Bu kararına karşı çıkan delikanlı, kurtuluşu evini terk etmekte bulmuş. Bir aydır da yollarda yatıp kalkıyormuş...

Arif'in hikâyesini duyan Abdullah üzüntü içerisinde düşünceye daldı. Bir taraftan çocuk hakkı tanamıyan babaya, diğer taraftan da ana-baba hakkı bilmeyen evlâda üzüldü. Durumun nezaketini düşünerek Ârif'e birkaç gün daha evlerinde misafir kalması teklifinde bulundu. Ârif de sevinerek kabul etti. Gündüzleri Abdullah'la tarlaya, akşamları da camiye gitmeye başladı. Ara sıra aralarında dinî konuları konuşurlar, sohbetler de yaparlardı. Günler geçtikçe Ârif'in hayatı değişiyordu. İçkinin her kötülüğün başı olduğunu ve dinimizce neden yasaklandığını öğrenmişti artık. Bir de kalplerin içki bardağıyla değil de yalnız Allah'ı zikretmekle huzur bulabileceğini anlamıştı yaşamış olduğu tecrübelerle.

Bu arada düzenli olarak Abdullah'la beraber namaz kılmaya başladı. Elde ettiği iç huzurun verdiği cesaret ile köyüne gidip babasından özür dileyerek elini öptü ve helâlleştiler. Bütün bu yaşadıklarıyla hayatına bereket geldi.

Abdullah'ın fırıncı bir arkadaşı vardı. Ona gidip Ârif'e bir iş bulmasını rica etti. O da ricasını kabul ederek Ârif'e iş verdi. Ârif ona fırında yerdımcı olacaktı, usta da ona işin sırrını öğretecekti.

Gel zaman git zaman Ârif fırıncılık işinde ustalaştı, bu arada fırıncının kızı ile de evlendi. İkinci fırını açtılar. Kayın pederi vefat ettikten sonra Abdullah'ı da yanına alarak işte ortak oldular. Zamanla fırınların sayısı üç, dört derken, bölgenin de en zengin iş adamları oldular.

Abdullah, Allah için bir iyilik yaptı, tohumu ekti... Onlar, Allah için arkadaş oldular, Allah da onların hayatlarına bereket kattı... ❁

Herhangi bir hastalıktan dolayı "okuma" yoluyla tedavi caiz midir?

İSLÂM DİNİNE GÖRE "okuma" yoluyla tedavi etmek mümkündür. "Okuma" ve tedavinin şekli konusunda Müslüman ekolleri arasında farklı görüşler olsa da yaygın görüşe göre Kur'ân'ın bazı ayetlerini okumak suretiyle hastaların bazı hastalıkları tedavi edilebilir. Kur'ân okuyarak tedavi etmeye İslam literatüründe "rukye" denmektedir. Ayrıca "nazar" olayı da söz konusudur ki, bu da Kur'ân okumakla tedavi etme türüdür.

Kur'ân-ı Kerim, kendi özelliklerini şöyle ifade buyurmaktadır:

"Biz, Kur'ân'dan müminlere bir şifa ve bir rahmet olan şeyleri peyderpey indiriyoruz." (el-İsrâ, 17/82)

Bu hususta Peygamber Efendimizin hayatından da örnekler gösterilebilir. Peygamber Efendimiz nazarın hak olduğunu söylemiştir. Ayrıca Fâtiha suresini okuyarak hasta bir kızı tedavi eden bir sahabînin davranışını tasvip etmiştir. Güvenilir hadis kaynaklarında Hazreti Ayşe'den şöyle bir rivayet nakledilmiştir: *"Rasûlüllah, kendini götüren hastalığa yakalanınca, ben okuyup üzerine üflüyordum. Kendi elleriyle de vücudunu meshediyordum. Çünkü onun elleri bereket yönüyle benim elimden çok üstün idi."*

Şunu da belirtmeden geçemeyiz: İslâmiyet, Kur'ân-ı Kerim veya Peygamber Efendimizn dilinden dökülen Kur'ân kaynaklı dualarla (okumak, üflemek ve su içirmek suretiyle) belirli hastalıkları tedavi etmeye müsaade etmiş, Paygamber Efendimiz bunu uygulamıştır. Ancak günümüzde bunun dışında birçok ugulama var, bunlar İslâm'dan ziyade farklı toplulukların âdetlerinden kaynaklanmaktadır. O yüzden bunları İslam'ın cevaz verdiği rukye ve nazar ile karıştırmamak gerekir. Ayrıca ortalıkta insanların manevî boşluğunu kötüye kullanan bir sürü sahtekâr ve istismarcının olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

En doğrusunu bilen Allah'tır. ❁

GARİP KALMIŞ BİR CAMİMİZ:

BELGRADÇIK'TA HACI HÜSEYİN CAMİİ

SALİH DELİORMAN ARAŞTIRMACI

Kuzeybatı Bulgaristan'ın güzel yerleşim yerlerinden biridir Belgradçık (Belogradçik). Bu kasaba, Koca Balkan'ın en batısında, Sırbistan ve Romanya sınırlarına çok yakın bir bölgede bulunmaktadır. Büyük kayaları ve tarihî kalesi ile ziyaret merkezlerinden biridir. Stratejik bir bölgede bulunması sebebiyle değişik zamanlarda saldırılara maruz kalmış, o yüzden tarihî Roma devrine uzanan muhkem bir kalesi bulunmaktadır. Kasaba Osmanlılar tarafından fethedilince daha da gelişmiş ve zaman zaman Batı'dan gelen askerî akınlarla yüz yüze gelmiştir. O yüzden Osmanlılar, Belgradçık kalesine yeni bir şekil vermiştir. Özellikle Osman Pazvantoğlu'nun efsanevî Vidin idareciliği döneminde Belgradçık kasabası ve halkının hayatında da pek çok yenilikler olmuştur.

Belgradçık kasabasında uzun zaman büyük bir Müslüman-Türk kitlesi yaşamış, ancak Rus-Türk Harbinden sonra günden güne bu nüfusun sayısı azalmıştır. Öyle ki, bugün sayıları parmakla sayılacak kadar az aile yaşamaktadır. Ancak kasabada Müslüman-Türk izleri varlığını sürdürmektedir. Bunların başında da Hacı Hüseyin Camii gelmektedir.

Başmüftülüğün mülkiyeti ve idaresinde olup, ibadete ve ziyarete açık olan cami, kitabesi ve adından da anlaşılacağı üzere daha önce var olan caminin yerine Hacı Hüseyin tarafından yeniden yaptırılmış, ihya edilmiştir. Hicrî 1170 (1756-1757) senesinde kurulan cami, kasabanın kalenin dışına doğru gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Ne yazık ki, bugüne kadar Hacı Hüseyin'in kimliği ile ilgili veriler bulunamamıştır. Halk arasında dolaşan farklı rivayetlerin ise folklorik özellikte olduğunu Prof. Lübomir Mikov ifade etmiştir.

"Camii i mescidi v Bılgariya" ve "Balkanlar'da Osmanlı Dönemi Vakıf Eserleri Envanteri" adlı çalışmalar ve gözlemlerimizden hareketle caminin özellikleri şöyledir: Dikdörtgen planlı cami, moloz veya kesme taşlarla inşa edilmiştir. Duvarlarında bu taşlar arasında üç sıra ahşap hatıl kullanılmıştır. Caminin alanı 7,45 x 10,37 metreden ibarettir. Son cemaat mahalli, girişin iki tarafında çift kanat gibi durmakta olup zemini kare seramik ile döşeli, üstü ise dört ahşap direk üzerine oturan çardakla örtülüdür. Son cemaat mahalli yerden hafif yüksekte olduğu için içeriye merdivenden çıkarak girilmektedir. Mabedin doğu ve batı cephelerinde üçer, güney ve kuzey cephelerinde de ikişer pencere vardır. Kuzeybatı köşesinde bulunan minarenin kaidesi kesme taştan, diğer kısımları ise tuğladan olup gövdesi kireçle sıvalıdır.

Caminin mihrabında kalem işi süslemeler olup üç minare ve zincirlere asılmış kandiller tasvir edilmiştir. Mahallî Bulgar uygulamaları ve eski Türk geleneğinin karışımı olan ağaç oyma tavanı dikkat çekicidir. Mihrabın üzerinde yer alıp zamanla kasabanın müzesinde koruma altına alınmış olan ahşap oymalı bitkisel unsurlardan meydana gelen demet şükûfe tarzındadır. Caminin ahşap süslemeleri içinde halk arasında "Ayşe'nin gülü" diye bilinen ve efsanelere konu olan bir ahşap motif daha vardır. Zaman içerisinde zedelenen veya yok olan ahşap süslemelerin bir kısmı ahşap ustası A. Miroşniçenko tarafından restore edilmiştir.

Cami kapısı, sade ve çift kanatlı olup çerçeve içine alınmış ve üzerine kemer yapılmıştır. Kemerin üzeri de bitki motifleriyle süslenmiş ve bunun içerisine talik hatla şu kitabe yazılmıştır:

Şeref verdi bu cây-ı dilkeşe hakkâ bu mabed-gâh
Hulûs-ı kalble oldukda inşâd hasbeten lillâh
Mahallinde binâ oldu bu hayrât-ı şeref-bahşâ
Ede ma'mûre tâ rûz-i kıyâm Ol Hazret-i Allah
Reh-i Mevlâ'da sarf-ı nakd-i himmet eyleyip yaptı
Bu hayrât-ı celîlü'l-kadr ola makbûl indallâh
Bu dil-cû ma'bedin itmâmına na'tı dedim târih
"Ne ra'nâ câmi ihyâ etti el-Hâc Hüseyin lillâh"
Sene 1170

90 YAŞINDA VELÛD BİR NÜVVÂBLI:

NİYAZİ HÜSEYİN (BAHTİYAR)

VEDAT S. AHMED

Okul kayıtlarında Niyazi Mustafa Hüseyin Kırcaali olarak geçen ve Bulgaristan'da Niyazi Hüseyinov olarak tanınan araştırmacı, gazeteci, şair ve yazar, 17. 02. 1927 tarihinde Eski-Cuma (Tırgovişte)'ye bağlı Turna-ovası (Tırnovtsa) köyünde dünyaya gelmiştir. İlkokulu köyünde okuyup Şumnu'daki Medrese-i Aliye'yi de tamamlayınca Medresetü'n-Nüvvâb'a kaydolmuştur. Okulun Tâlî Kısmından 1946 yılında aliyyü'l-alâ (pekiyi) dereceyle mezun olduktan sonra köyünde birkaç yıl öğretmenlik yapmıştır. Daha sonra yeni açılan Sofya Üniversitesinin Türkoloji Bölümünde 1952 yılında öğrenime başlayıp 1956'da mezun olmuştur.

Üniversitede öğrenci iken aynı zamanda Sofya Türk Pedagoji Okulunda Türkçe öğretmenliği yapmıştır. Üniversite öğrenimini tamamlayınca önce Mestanlı, Karagözler ve Yeni-pazar Türk liselerinde, daha sonra da kısa bir zaman Şumnu Türk Pedagoji Okulunda Türk dili ve edebiyatı dersleri okutmuştur. Kısa bir dönem öğretmenlikten uzaklaştırılan Niyazi Hüseyin, köyündeki Tarım Kooperatifinde çalışmak zorunda kalmıştır. Daha sonra Kırcaali Öğretmen Okulunda ders vermiştir.

Toplam 29 yıl öğretmen, okutman ve müdür yardımcısı olarak görev yapan Niyazi Hüseyin, "milliyetçilik" yüzünden birkaç defa öğretmenlikten uzaklaştırılmış, ayrıca çalıştığı gazetede de işine son verilmiş ve birçok sıkıntılara maruz bırakılmıştır. 17. 07. 1989'da Türkiye'ye göç ederek İstanbul'un Avcılar semtine yerleşen Niyazi Hüseyin, soyadı olarak Bahtiyar ismini seçmiştir.

Niyazi Hüseyin Bahtiyar, daha üniversite öğrenciliği döneminde *Yeni Işık* gazetesinde sürekli yazmaya başlamış, sonraları ise Kırcaali il gazetesi *Nov jivot*'un *Yeni Hayat* adlı Türkçe kısmının redaktörlüğünü yapmıştır. Ayrıca Bulgaristan Türk basınında 1989 öncesi ve sonrasında birçok eserleri yayınlanmıştır. Türkiye'ye vardıktan sonra da belirli bir süre öğretmenlik yapmış, *Balkan Türklerinin Sesi* ve *Tuna* dergilerinin yayınlanmasına katkıda bulunmuş, B*alkanlar'da Türk Kültürü, Orkun, Tarih ve Toplum, Türk Edebiyatı Dergisi, Bizim Anayurt* gibi yayın organlarında değerli araştırmaları ve edebî eserleri yayınlanmıştır. Bununla birlikte 10 yıl kadar *Bizim Anayurt* gazetesinin yazışleri müdürlüğünü yürütmüştür.

Daha öğrencilik yıllarında edebiyata merakı uyanan Bahtiyar, öğrenciliği yıllarında faal olarak edebiyat derneklerine katılmış, öğretmenlik ve okutmanlığı yıllarında da edebiyat derneklerinin kurulmasına öncülük etmiş ve birçok öğrencinin edebiyata ilgisini uyandırmıştır. İlk şiirlerini Nüvvâb öğrencisi iken yazmaya başlamış olan şairin, köydeşi şair-yazar Mehmet Çavuş ile birlikte derledikleri "Çocuk Şiirleri" adlı derleme Narodna Prosveta Neşriyatevi tarafından 1955 yılında yayınlamıştır. İlk müstakil şiir kitabı "Köy Yankıları" (1964) adını taşımaktadır, ikinci şiir kitabı "Po silno ot lübov" (1973) ise Bulgarca yayınlanmıştır. Türkiye'ye göç ettikten sonra ise sırasıyla "Plevne Mektubu" (1990), "Karanfiller Uyandı" (1993), "Işık Yağmuru" (1996) adlı şiir kitapları yayınlanmıştır. Ayrıca "Rodoplar'dan Yankılar" (1968) adlı edebî derlemesi, "Çağdaş Rodop Türk Şairlerinden Esintiler" (1996) ve "Bizim Anayurt" (2001) adlı şiir antolojileri, üç ciltlik "Balkanlar'da Türk Ünlüleri" (1999, 2002, 2004) çalışması ve birkaç cilt olarak plânlanan "Bulgaristan'da İz Bırakan Türkler" (2010) adlı ansiklopedik eserinin birinci cildi ve "Tarih Sizi Unutmaz Hocam Hazret" (2012) adlı eseri basılmıştır. Bunlardan başka Bulgarcadan Türkçeye tercüme edilmiş birkaç edebî eseri yayınlanmıştır. Ayrıca baskıya hazır birkaç romanı, şiir kitapları ve araştırmaları bulunmaktadır.

Hayatını Bulgaristan Türklüğünün tarih, edebiyat ve kültürüne adayan Niyazi Hüseyin hâl-i hazırda İstanbul'da yaşamakta olup ileri yaşına rağmen araştırmalarını sürdürmektedir.

VELİKO TIRNOVO BÖLGESİNDEN KUR'ÂN ÖĞRENCİLERİ PİKNİKTE BULUŞTU

Yaz Kur'ân kursları mevsiminde Veliko Tırnovo Müftülüğü bölgesinden Kur'ân kursu öğrencileri Kilifarevo'da pikniğe katıldı. Minik kursiyerler, Kilifarevo'nun doğasından istifade ederek güzel ve unutulmaz anlar yaşadı. Kilifarevo, Veliko Tırnovo ve Sviştov'ta kursa katılan öğrencilere hocaları Efrahim Şabanov, Ömer Ayaz ve Süleyman Murtaza da eşlik etti.

FARFARLAR KÖYÜNDE CAMİ AÇILIŞI

Kırcaali bölgesinin Veslets (Farfarlar) köyünde 12 Ağustosta cami açılışı yapıldı. Program Madan Hafızlık Kursu öğrencilerinin Kur'ân tilaveti ile başlayıp Rudozemli "Nur" çocuk ilâhi grubunun okuduğu ilahiler ile devam etti. Kırcaali Bölge Müftüsü Beyhan Mehmed açılış konuşmasında Farfarlar köyündeki küçük mescidin halkın ihtiyaçları için yeterli olmadığını ve bu sebeple mescit yıkılmadan yanına yeni bir cami yapıldığını anlattı. Açılış merasiminde hazır bulunan Yüksek İslâm Şura Başkanı Vedat S. Ahmed, konuşmasında caminin İslâm medeniyetindeki yerine değindi ve camilerin birer irfan ocağı vazifesi görmesi gerektiğini vurguladı. Açılışa katılanlar arasında Edirne İl Müftüsü Emrullah Üzüm ve ekibi, Başmüftülük Yayın Dairesi Uzmanı Cemal Hatip, Madan Hafızlık kursu hocaları ve daha pek çok misafir bulunmaktaydı. Edirne Selimiye Camii müezzininin okuduğu ezandan sonra yeni açılan camide yüzlerce kişinin oluşturduğu cemaat ilk öğle namazını kıldı.

KADI SEYFULLAH EFENDİ CAMİİ YİNE SALDIRIYA MARUZ KALDI

22 Ağustos gecesi Sofya'daki Kadı Seyfullah Efendi (Banyabaşı) Camii yine saldırıya uğradı. Cami bu defa aklî dengesi yerinde olmayan bir mülteci tarafından yapılan vandal eylemine maruz kaldı. Saldırıda caminin kapı kilidi koparılarak daha sonra pencere camları ve ahşap korkulukları kırılmış, Kur'ân-ı Kerim ve dinî kitaplara zarar verilmiştir. Polislerin zamanında olaya müdahale etmesi neticesinde saldırgan tutuklanmıştır. Başmüftülük ve Sofya Bölge Müftülüğü saldırıyı sert bir dille kınadı ve saldırganın en yakında gerekli cezayı görmesini beklemektedir.

KARALAR'DA 5. KOCA YUSUF GÜREŞLERİ VE ŞENLİĞİ DÜZENLENDİ

Cihan pehlivanı Koca Yusuf'un doğduğu Şumnu'ya bağlı Karalar köyünde bu sene 5. defa yağlı güreşler düzenlendi. Yurt içinden ve dışından, özellikle de Deliorman'dan birkaç bin kişinin katıldığı güreş ve şenliğe resmî misafir olarak T.C. Burgaz Başkonsolosu Niyazi Evren Akyol, Yüksek İslâm Şura Başkanı Vedat S. Ahmed, Şumnu Bölge Müftüsü Mesut Mehmedov, sivil toplum kuruluşları, spor dernekleri temsilcileri katıldı. Güreşler öncesinde köyde bulunan Koca Yusuf Müzesi ziyaret edilerek pehlivanın ruhu şâd edildi. Daha sonra da Karalar köyü çocukları ve ses sanatçısı Faruk Yılmaz şarkı ve türküler söyledi.

ŞUMNU'DA TOPLU SÜNNET MERASİMİ DÜZENLENDİ

Şumnu Bölge Müftülüğü 12. defa geleneksel yıllık toplu sünnet merasimi düzenledi. Balkanlara Vefa Derneğinin destekleriyle organize edilen sünnet merasimi Şumnu'daki şaheser Şerif Halil Paşa (Tombul) Cami'de gerçekleşti. Usta sünnetçi Aydoslu sağlık memuru Lütfi Mehmed'in maharetiyle 197 çocuk İslâm kimliğinin bir parçası olan sünnet vecibesini yerine getirdi. Artık geleneksel hale gelen sünnet merasiminde konuşma yapan Şumnu Bölge Müftüsü Mesut Mehmedov'un yanısıra Razgrad Bölge Müftüsü Mehmet Alâ ve Balkanla Vefa Derneği temsilcileri de hazır bulundu.

Брой 9 (273)
Септември 2017
Година XXV

ISSN: 1312-9872

Издател
МЮСЮЛМАНСКО ИЗПОВЕДАНИЕ
Главно мюфтийство

Вид издание
Месечно, периодично

Редакционна колегия
Ведат С. Ахмед
Джемал Хатип
Доц. Ибрахим Ялъмов
Д-р Исмаил Джамбазов
Д-р Кадир Мухаммед
Мурад Бошнак
Мухаммед Камбер

Технически редактор
Салих М. ШАБАНОВ

Контакти
София 1000
ул. „Братя Миладинови“ 27
Списание „Мюсюлмани“

Представителства
Мюсюлмански настоятелства
Районни мюфтийства

Online
www.grandmufti.bg
muslumani@grandmufti.bg

Печат:
Sky Print

Абонаментни цени
Годишен: 24,00 лв.
Шестмесечен: 12,00 лв.

Да живеем с мисълта, че нито щастието, нито тъгата са вечни...

Правилното убеждение осветлява там, където прониква и изтласква тъмнината. Вярата премахва натрупаните мрачни краски и негативна енергия, които се образуват у човека поради ред причини. Вярата изпълва човека с надежда, учи го на търпение и устояване, имунизира го против негативите. Човекът не е маймунска рожба, създадена от природата, така както си мислят някои. На това ни учи нашата вяра. Човекът е творение на Аллах, Който познава най-добре неговите потребности. Затова Изкусния Създател е сътворил всичко, което ще му е нужно по време на краткото му пребиваване на този свят. Той го е посочил с посланията си, наречени вахий (откровение). Последното откровение на Аллах към човечеството е Коран-и Керим, който е единствената божествена книга, опазена в оригинален вид, без никаква промяна и ще е валидна до къямета. Затова неговите рецепти съдържат лек за всички болести, които ще се появят до сетния земен ден.

Свещеното слово на Аллах, едно от имената на Когото е Шафи (Изцеляващ), е лек за душите на вярващите и вдъхва спокойствие и милост в сърцата им. Вярващите в Аллах и изпратеното от Него, четейки Корана, се лекуват – физически и духовно. Четящият Корана се спасява от плена на невежеството и очите му започват да виждат, а сърцето му – да чувства. Така разбира къде е лекът за болестта му. Четящият Корана започва да чува наставленията, сюннета на Мухаммед (с.а.с.) и се запознава с неговия начин на живот, който е далеч от нещата, рушащи спокойствието на сърцето. Това му дава възможност да научи пътищата, водещи до активен и здравословен живот, както и към отдалечаване от мъките и тревогите на живота. Научава как да устои като Еюб (а.с.) пред изпитанията и проблемите, които ще го съпътстват.

В нашата епоха в основата на повечето болести лежи отдалечаването на човека от целта на сътворението му и действията в противовес на природата му. Докато Коранът и нашият любим Пейгамбер ни призовават към това, което е в унисон с човешкото естество, и към начин на живот, който няма да увреди природата ни. Ако ние чуем този призив и го последваме, ще се обогатим с вяра и ще изпълним със спокойствие сърцата си. Когато сърцето се задоволи и успокои, страхът и тъгата изчезват, както и обратното на това е вярно... Там, където изчезнат страховете за бъдещето, опасенията от настоящето и мъките по миналото, ще се възцари щастието и ще разцъфне надеждата, с две думи – ще се съживи човекът. Той ще достигне страната на щастието, в която отсъстват мъката и тъгата, като извърви пътя си с пълна вяра в Аллах, съпътстван от надеждата, произтичаща от нея, обогатен с етичните ценности и разпространяващ щастието и радостта, които получава от малките неща.

Нека тогава да го кажем поетично:

Не страдай, тъгувайки по мъките,
Не се гордей, радвайки се на щастието,
Нито щастието е вечно, нито тъгата, я Ху!

Ведат С. Ахмед

СЪДЪРЖАНИЕ

02 Мюсюлманинът и душевното здраве
05 Храна за душата
05 Какво се случва
07 Най-благотворната дуа – Фатиха
08 За отрицателните изживявания и душевното равновесие на мюсюлманина
12 Дарбата като изпитание за човешката душа
13 Магията – едно голямо зло
14 Къде е нишката, която изпускаме?
14 Светлината в бъдещето
14 Авторът на хадисния сборник „Ел-Муватта“ Имам Малик

За съдържанието на публикациите отговорност носят авторите им, а за обявите и рекламите – рекламодателите. • Уважаеми читатели, поради наличието на цитати от Свещения Коран и хадиси на страниците на списанието Ви молим да не го хвърляте на земята.

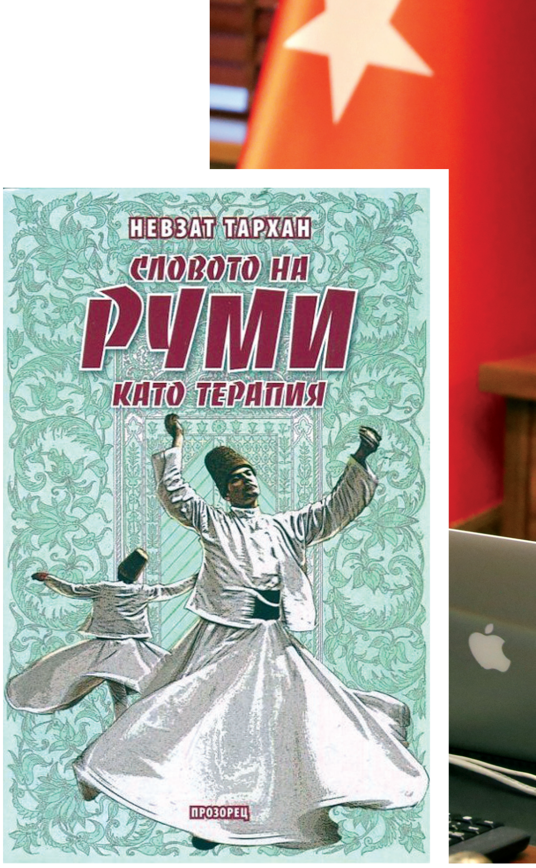

МЮСЮЛМАНИНЪТ И ДУШЕВНОТО ЗДРАВЕ

Разговор с проф. д-р Невзат Тархан

ИНТЕРВЮТО ВЗЕ: ЮЗЛЕМ ТЕФИКОВА

Проф. Тархан, българският читател се запозна с Вас от книгата Ви „Месневи терапия", а след това беше публикувано Ваше ценно изследване в сборника „Ислямът срещу насилието", издаден от Главно мюфтийство. Бихте ли се представили накратко?

Роден съм през 1952 г. в гр. Мерзифон. През 1975 г. завърших медицина. През 1982 г. започнах да работя като специалист психиатър във Военномедицинска академия „Гюлхане". Там израснах до директор на клиника, полковник и професор. През 1988 г. станах представител на Memory Centers of America в Турция. Понастоящем съм ректор на Юскюдарския университет и председател на Управителния съвет на Невропсихиатрична болница в Истанбул. Правя изследвания в областта на религията и психологията. Семейството на покойната ми съпруга са изселници от България, затова имам известна връзка със страната.

В последно време човекът отново започна да търси себе си. Начело в класациите с най-продавани книги виждаме такива, които разглеждат вътрешното спокойствие, интегрирането с Вселената, срещата със Създателя... Има ли риск да се изгуби човекът, който търси себе си?

XX век беше епоха на знанието, а XXI век се превръща в епоха на мъдростта. Споменатото от Вас е от признаците за това. Човечеството забогатя с индустриалната революция под въздействието на консуматорската пазарна система на капитализма. Днес е по-богато, благоденствието е на по-високо равнище, но не е по-щастливо. В Америка, където се изследват причините за това, се говори за „калифорнийски синдром". Първият му признак е хедонизмът. Втората особеност е егоцентризмът, т.е. обичане на себе си повече от всичко. Като трети признак се посочва самотата. А като четвърти – идва нещастието и след определено време се появява депресивната картина.

За да има здрава вяра, необходимо ли е задаване на въпроси? Как може да се разисква вярата?

Човек, търсейки щастието, започва да размишлява за битието. И задава въпроси като: „Кой съм?", „Защо съществувам?", „Какъв е смисълът на живота?", „Има ли край безкрайността?". При търсене на отговори на тези въпроси, най-общо казано, не се прави връзка с религиите. Примерно отиват в Тибет... В тибетското учение има щастие, обаче то отказва от света – обличаш само една дреха, преминаваш през изпитания, живееш в планините и ставаш щастлив. Но тук виждаме едно бедно щастие. Докато етиката на Корана предвижда щастие на двата свята. Последните молитви при изпълнението на намаза и тавафа (обикалянето около Кябе) са едни и същи: „О, Господарю! Въздай ни добрина на тази земя и добро в отвъдния свят!".

Във Вашите изследвания споменавате израза „генът, който търси вярата и Бога". Какво имате предвид?

Когато говоря за „ген на вярата", имам предвид, че когато човек почувства вярата, определена част от мозъка произвежда хормона на щастието. Направено е едно значимо социално и биологическо изследване на мозъка при будистки монаси – докато се молят, на главите им са поставени 256 електрода. През това време

те чувстват, че личностните граници са премахнати и са приобщени с Вселената, посрещат се всичките им желания и потребности. Т.е. изпитват чувство, подобно на летенето. В този момент в предната част на мозъка се активира областта, която регулира чувствата, и мозъкът произвежда химичните вещества, свързани с щастието. Това състояние се среща и при хората, които по време на богослужение достигат състояние на екстаз. Това е състоянието на *хушу* (благоговение) и *веджд* (екстаз). В състояние на *джезбе* (транс) границите се прекъсват, а в състояние на веджд човек постига успокоение, без да изгуби самоличността си.

Причината за сътворяването на човека е да служи на Аллах. Духът, който не живее според целта на създаването си, се отдалечава от себе си и изпада в състояние на „болест“. За служенето на Аллах не е ли достатъчно да се каже: „Повярвах“? Как можем да сме добри към духа си?

Човек не се ражда като празен лист хартия, а като празен компютър. Духовната ни същност изисква поддръжка. Ако човек иска да развие духа си, трябва да инвестира в него. Това става по три начина: първият е емоционалната инвестиция. Най-силната храна за духа е чувството на обич. Да обичаме дърветата, птиците, кафето, с други думи – да открием нещо за обичане. Така трябва да подсилим чувствата си и да обогатим емоционалния си свят, защото у хората, които принципно държат на преден план в живота си обичта, се формира доверие. Но добре трябва да се подбере обектът на обичта. Ако вложиш обичта си в неща, които не можеш да контролираш или нямаш сили за това, ще страдаш. Първото нещо, което започва да обича новороденото, е самият себе си. Растейки, започва да мисли за играчките си, майка си, братята и сестрите, семейството си и по-късно мисли за битието, Създателя и ги обича, така разбира смисъла на битието.

Втората сфера на душевното здраве е сферата на мисълта. Тук е важен разумът. Чувствата ни са като басейн. Кое чувство къде ще се използва, решаваме с разума си. Мевляна Джеляледдин Руми е открил път от сърцето към разума, а тази епоха открива път от разума към сърцето. Пак той е казал да бъдем като пергел. Ако двата крака на пергела бъдат във въздуха, ще лети, но ако единият е стъпил на земята, а другият се движи свободно, тогава се постига равновесие. Човек трябва да пусне свободно чувствата си, но без да се откъсне от реалностите, и да установи равновесие между разума и сърцето.

„В човешкото тяло има едно парче месо, когато то е в добро състояние, цялото тяло е добре, а когато е в лошо състояние, на цялото тяло му е зле. Внимавайте! Това е сърцето!“, казва любимият ни Пейгамбер (с.а.с.). Вие как ще коментирате тези думи?

Думата „калб“, която означава сърце, е от арабски произход и съдържа значението „инкиляб“ – промяна. Сърцето е централата. Функцията на централата е да преобразува електрическата енергия в механична енергия, а механичната – в електрическа. Всъщност сърцето е централата, която се представя като „парче месо“. Човек вижда като източник на чувствата си сърцето, обаче духът няма пряка връзка със сърцето, а има с мозъка. Чувството се произвежда в мозъка. Химическите вещества, които се образуват от мозъка, се изпомпват в кръвта. Кръвта, която излиза от мозъка, веднага се насочва към сърцето. Сякаш определено химическо съединение в сърцето се свързва с глобалната енергия. Например когато се натъжим за нещо, чувстваме някаква топлина в сърцето си. Много е вероятно това химическо преобразуване да се събира и да се реализира в сърцето, затова проявлението се наблюдава в сърцето. Аз така тълкувам този хадис. Защото някои хора след операция носят механичното си сърце на гърба си. Т.е. нямат сърце, но и чувства ли нямат? Несъмнено имат. Тук наблюдаваме и метафоричния му аспект.

Тялото отслабва и се разболява, ако не му се осигури необходимата храна. Ако не се посрещнат психологическите и емоционалните потребности, това оказва ли влияние

на душевното здраве?

Във връзка с психосоциалните потребности на човека има една общоприета теория на Маслоу. В основата са физиологическите потребности, след това идва потребността от основна сигурност, следват любов, обич, одобрение, харесване. И накрая той дефинира самоусъвършенстването. Когато човек се разглежда като биопсихосоциален модел, това е достатъчно. Но човекът не е биопсихосоциален модел. Трябва да се даде някакво обяснение за смъртта, трябва да се поясни какво става със съзнанието след смъртта. Освен биопсихосоциалния елемент трябва да се види и спиритуалната част на пирамидата на човешките потребности. А за да се види спиритуалното, непременно трябва да се разисква битието и трябва да се обясни смъртта. Затова на върха на пирамидата на потребностите стоят спиритуалните потребности, а след това идват психологическите, социалните и биологическите потребности.

▶ ***Може ли да ни кажете няколко думи за спокойствието, което човек получава след дуа (молитва)? На какво се дължи утешителната сила на дуата?***

Молитвата е почукване на вратата. С дуата човек се обръща и търси помощ от една сила, която знае, контролира и властва над всичко, за посрещане на настоящите или бъдещите си потребности, особено за екзистенциалните и духовните си потребности. Такава молитва липсва в дневния ред на хората, чиито неща са в ред. Затова американците използват следния израз: „В падащия самолет няма атеисти“. Защото в мига на пряката среща със смъртта човек преразглежда битието и изведнъж чрез чувствата, които ги е отложил, прикрил или игнорирал, осъзнава своето безсилие.

▶ ***По време на молитва стават ли някакви промени в мозъка ни?***

Този въпрос бе разработен от един студент като тема на магистърска теза по клинична психология. Направихме едно изследване на мозъчната дейност на суфиите, последователите на Мевляна, по време на медитация – въртенето „сема“. Открихме 16 дервиши, които бяха изследвани с ядрено-магнитен апарат. В резултат на това установихме, че при това състояние предната област на мозъка, която регулира емоциите, се активира. При молитвите също се активира тази предна част на мозъка и се формира чувството на доверие.

▶ ***Как се разглеждат в психологията понятията „тевеккюл“ (упование) и „теслимийет“ (отдаденост)? Човек може ли да се чувства едновременно свободен и отдаден на Твореца?***

Според психологията упованието, тевеккюл, задоволява чувството за привързаност на човека. В своята книга „Слова“ (Sözler) Саид Нурси казва следното: „Вярата води към единобожието (тевхид), единобожието – към отдаденост, отдадеността – към упование, а упованието – към щастието на двата свята“. Какво значат вяра и тевхид? Това е да се вярва, че всичко се контролира от Аллах. Точно тази вяра в единобожието, тевхид, се посочва в сура Ихляс. Човек се отдава, но и отдадеността не е достатъчна, трябва и да се уповава. При упованието Го упълномощавате, така както се упълномощава адвокат. Има такива майки, които следят дишането на спящите си деца, за да не им стане нещо. След като се погрижиш и направиш всичко необходимо за детето си, трябва да се довериш и отдадеш на Този, Който е създал и това дете, и теб.

▶ ***По какъв начин мюсюлманинът може да осигури в живота си равновесието между материалното и духовното? Според проф. Шелдън Соломон от САЩ тайната на добрия живот е в това да консумираш по-малко, вместо да искаш повече.***

Това са нашите ценности *канаат* (задоволяване с наличното) и *шюкюр* (благодарност). Благодарността е чувстване на щастие от малките и обикновените неща, които човек притежава. Във формулата на щастието основният принцип е да изпитваш щастие от обикновените неща и да се промениш, вместо да променяш света. Ако трябва да обобщим щастието с лаконичен израз, това е: изпитване на радост от обикновени неща. Да се радваш на чая, който пиеш, на нещото, което притежаваш. Намалената консумация вместо многото искане означава правилно управление на собствените ресурси. В нашата култура е известно, че истинското богатство не е да притежаваш много, а да се задоволиш с малко. Това е израз на суфитската култура.

▶ ***Човек си мисли, че вярващият, който живее, спазвайки принципите на вярата, е щастлив човек. Проф. Тархан, можем ли да твърдим, че служенето на Аллах е изкуството за постигане на щастлив живот?***

Ако служенето на Аллах съдържа и морал, то наистина е изкуството за щастлив живот. Но ако липсва моралът, то тази формална религиозност не носи щастие. Хадис на любимия ни Пейгамбер е изразът: „Ислямът е прекрасен морал“. Пак той казва, че „благонравен е този, към когото има доверие“. При нас думата „аркадаш“ (приятел) е много важна. И защо? „Арка-даш“ е лицето, към което можеш да се обърнеш с гръб, т.е. можеш да се довериш. Основата на прекрасния морал е качеството на довереност у един вярващ. А довереността се постига с благ нрав. Трябва да сме мюсюлмани с езика на поведението, а не само на думи, изречени с език. ✿

ХРАНА ЗА ДУШАТА

ДЖЕЛАЛ ФАИК ГЛАВЕН СЕКРЕТАР НА ГМ

Северна Ирландия, пролетта на 1988 година. В родилното отделение на болница „Кралица Виктория" психологът Питър Хепър включва магнетофона и пуска на новородените саундтрака на една известна телевизионна серия. Иска да види реакциите им. Няколко бебета се разплакват, размахват ръчички и крачета. Други изобщо не реагират. Половината обаче от малките участници в изследването утихват, обръщат глава към високоговорителя и слушат. Учудващо, нали? По време на бременността си майките на тези бебета редовно са гледали сериала. Други не го харесват. Заключението на Хепър: „Човек запомня мелодия още в майчината утробата. Преди да се роди, малкото човече има памет и е способно да се учи".

Твърди се, че музиката е универсалният общ език на човечеството. Платон казва: „Музиката води човека към човешката любов". А Гьоте: „Както едно сигурно изказване на един оратор дава криле на мислите му, така и музиката дава криле на чувствата".

В днешно време е доказано, че музиката не само въздейства благоприятно на човека, но и на растенията и животните.

Музиката и в днешно време, и в миналото е използвана с лечебни цели, защото тя отключва мистичната и духовна сила у човека. Според международната асоциация за медицинска музика, ако един човек всеки ден слуша 20 минути класическа музика, имунната му система се засилва, увеличава се защитната му реакция към болестите, регулират се емоциите, а по време на слушането заради отделянето на хормоните серотонин и допамин човекът се чувства щастлив и спокоен.

Но има една истина – че благата дума е най-ефикасният начин за заздравяване на връзките и обичта между хората. Нека обичаме, за да ни обичат. ۞

КАКВО СЕ СЛУЧВА?

Попитахме зам.-главния мюфтия Мурат Пингов

▸ ***Защо са спрени парите от Диянета?***

Парите от Диянета са спрени поради факта, че временното правителство отмени един протокол за подпомагане между двете държави и по-точно – между Турция и българската държава, турския Диянет и Мюсюлманско изповедание в Република България.

▸ ***Говорите за служебното правителство на Герджиков?***

Да. Една от тезите е, че такъв протокол не е нужен. Защото реално не се работи по него, понеже след 2003 г. е приет Закон за вероизповеданията, по който се уреждат всички тези отношения и т.н. Да, но той го урежда от българска страна, не и от турска страна. Те са се осланяли на това споразумение. Друга теза, която се подхвърля, е, че това не е международно споразумение, то е подписано между две институции – Диянет и Дирекция „Вероизповедания".

▸ ***Какви може да са последствията?***

Ограничаване финансирането на изповеданията има вероятност да подтикне много изповедания към некоректно отношение към българските счетоводни закони, да спрат нормалната си работа или най-малкото да я редуцират до минимум.

▸ ***Има ли такъв риск?***

Такъв риск винаги е имало. С тези действия в политическите среди могат да отворят много непоправими „врати" и за дейности, които касаят и националната сигурност. ۞

МЮСЮЛМАНИНЪТ, РЕЛИГИЯТА И ДУШЕВНОТО ЗДРАВЕ

ХАНИФЕ МУСА ТЕОЛОГ-ПСИХОЛОГ

Съществуването на човек е в зависимост от благоприятните условия, които самият той трябва да осигури в живота си, за да постигне неговата пълноценност, която желае. Това означава отговорност както към самия себе си, така и към заобикалящата го среда и всичко, намиращо се в нея. Живеем в динамично време, в което човек е поставен пред изпитанието да съхрани себе си и същността си, изправяйки се пред съвременните предизвикателства, една част от които целят да отнемат душевното му спокойствие, създавайки вътрешни конфликти, песимизъм, безпокойство, душевна празнота. Това предизвиква хаос в цялостното му съществуване. Наред с това стресът и депресията, често съпътствани от по-сериозни болести, са едни от най-срещаните състояния днес.

Психическото здраве на човек зависи от много социални, физически и биологически фактори. Ислямската религия взема под внимание тези фактори и дава насоки и решения на всеки въпрос, засягащ човека и взаимовръзката му с тях, изпращайки Коран-и Керим и Своя Пратеник (с.а.с.).

Лошото психическо здраве се свързва с резки социални промени, напрегната работна среда, полова дискриминация, нездравословен начин на живот, рискове от насилие, физически заболявания, нарушаване на човешките права и т.н., които от своя страна, ако бъдат нарушени, настъпва духовно неравновесие, а в други случаи – сериозни психически проблеми. Също така съществуват и специфични психологически и личностни фактори, които правят хората уязвими към психически заболявания и духовно неравновесие.

Нека разгледаме част от нещата, на които човек трябва да обърне внимание по пътя към душевното си здраве:

– Едно от първите неща е да се замислим сериозно върху това как градим нашата личност, какви ресурси използваме, дали отговарят на нормите, които Аллах е повелил. Ресурсите за изграждането на мюсюлманската личност се базират на здравата връзка между Създателя и творението и стремежа на мюсюлманина да развива личността си, използвайки ресурсите, изброени в Корана и сюннета на Пратеника (с.а.с.), като справедливост, обич, упование и т.н., елиминирайки по този начин отрицателните такива.

– Привеждане в действие на заповедите на Аллах е следващата много важна стъпка за постигане на душевно здраве. Това означава, както и в психологията се посочва, че при наличие на трудност, проблем, притеснение се използва методът на активността, т.е. човек извършва дадена дейност, която го откъсва от възникналия проблем, и намира спокойствие чрез нея. В исляма не само при възникнал проблем и трудност, но и редовната профилактика чрез такива действия, ибадети като намаз, зикр, садака, дуа, осигурява душевно здраве и спокойствие.

– Друг важен момент е осъзнаването на ограничените собствени възможности от страна на човека. Осъзнаването може да се нарече вътрешен процес на трансформация, пробуждане, което освобождава от тревожност, страх и напрежение, давайки път на духовното развитие. Или казано по друг начин, да се отървем от грешни ми-

сли и вярвания както за самите себе си, така и за света, който ни заобикаля. В исляма това е водещ принцип, тъй като човекът в борба да осигури прехраната си например или следвайки дадена цел, знае, че неговите възможности са ограничени и само Твореца е Този, Който може да осигури всичко това. Вярата в *кадер* (предопределението) и каза (съдбата) осигурява на човек спокойствието, че всяко нещо се случва с мъдрост. Осъзнаването в този смисъл накратко обхваща приемането на временното ни съществуване и несъвършенство. Често в живота си човек е изправен пред загуби и падения, поради които голяма част от хората изпадат в депресия, някои не излизат въобще от нея, а други отключват по-дълбоки психични проблеми. Именно тук ислямът се намесва, стремейки се да предпази човек от такива състояния и болести, посочвайки, че човек има частична воля и че не всяко нещо, желано от него, е добро за него. В Свещения Коран Аллах се обръща към вярващите: **„Но може да мразите нещо, а то да е добро за вас, и да обичате нещо, а то да е зло за вас. Аллах знае, вие не знаете“.**

Друг важен момент, свързан с тази точка, е, че човек е грешен, т.е. човек може да извърши дадено прегрешение, но това не означава, че Той вече се е откъснал от Аллах, а единствено показва несъвършенството му. Повратна точка в този момент е, когато човек извърши даден грях, той се настройва психически като престъпил, за когото няма връщане назад, и обявява себе си за такъв, отказвайки се да се бори и продължи напред. Разбира се, един от факторите за това е непознаването на религията на Аллах. Именно тук покаянието *тевбе* е спасителният пояс, завръщането към Аллах, както Самия Той посочва, че опрощава всеки грях, когато мюсюлманинът осъзнае стореното и се завърне при Аллах с искрено покаяние. Това показва, че при всяко наше притеснение трябва да се насочим към Корана и сюннета, което ще ни осигури търсеното от нас решение.

– Следващото и също толкова важно нещо е използването на ресурсите, които Аллах ни е дал, по предназначение – както в материален, така и в духовен план. Или казано по друг начин, това е мерилото за харам и хелял. Как изкарваме прехраната си например? Както споменахме и в началото на темата, нашите действия и дела са пряко свързани с духовното ни състояние, именно затова човек трябва да се стреми към добрите дела. Друг пример – Аллах ни е дал сърце, което не служи само за да поддържа човека жив, но сърцето е разрез на чувства и емоции, които трябва да минат през ситото на исляма. Расулюллах (с.а.с.) казва в един хадис: *„В тялото има едно парче месо, което, ако е здраво, цялото тяло ще е здраво. Ако се развали, цялото тяло ще се развали. Наистина това е сърцето“.* Душевният свят на човек обхваща и състоянието на сърцето, чрез което изпитваме нашите емоции и чувства.

– Човек е създаден да бъде социален, да общува и да гради взаимоотношения с останалите хора. И тъй като той може да остане под влиянието на останалите, ислямът го насърчава внимателно да подбира обкръжението си. Имайки предвид, че хората като външен фактор играят роля за нашето духовно състояние, настроение, праведност и т.н., в Коран-и Керим Аллах се обръща към вярващите по следния начин: **„...И бъдете с праведните“.** ۞

НАЙ-БЛАГОТВОРНАТА ДУА – ФАТИХА!

САЛИХ ХАЛИЛ ТЕОЛОГ

„В името на Аллах, Всемилостивия, Милосърдния! Хвала на Аллах – Господаря на световете, Всемилостивия, Милосърдния, Владетеля на съдния ден! Само на Теб служим и Теб за подкрепа зовем. Насочи ни по правия път, пътя на онези, които си дарил с благодат, а не онези, над които тегне гняв, нито заблуждаващите се!“ (Фатиха)

Четем я най-много, разбираме я най-малко... Четем я изправени, но като заспали... Четем я и на глас, но не се вслушваме в нея... За жалост, това е най-великата, най-важната, най-всеобхватната дуа – Фатиха.

Колкото и странно да звучи, въпреки, че Фатиха е образец за приетата дуа, тя е най-неприетата ни дуа. Защо ли? Защото, за да бъде приета молбата, то тя трябва да бъде изречена от сърце, с вяра и със силно желание. А човек се моли от сърце, когато знае какво иска и колко необходимо и ценно е то за него.

Във Фатиха Аллах ни учи да се молим Той да ни насочи по правия път – пътя на исляма. Пътят, който води към щастие и на двата свята – земния и отвъдния. С други думи, искаме да сме праведни мюсюлмани. А има ли по-ценно от това? Ако имаше, Аллах не би ни повелил да се молим най-много (поне 7300 пъти годишно) за него, и то по време на намаз – обърнати с лице към Кябе. Да, най-съществената дуа е да се молим да сме праведни мюсюлмани! Ел-Фатиха... ۞

За отрицателните изживявания и душевното равновесие на мюсюлманина

РЕСИМ ШАМАТАРЕВ ТЕОЛОГ-ПСИХОЛОГ

> *Дълбокото познаване на себе си има развиваща стойност, защото, когато човек знае кое е несъвършеното, има по-големи шансове да го промени.*

Съвременните изследвания показват, че днес хората живеят във века на отрицателните емоции, съществуват множество външни фактори, които стават провокатори на негативни преживявания.

Водещ фактор в това отношение са кризите, които имат перманентен характер, кризи в икономиката, в личния бизнес, международните отношения и държавното управление. Същевременно днес стресогенен характер имат тероризмът, религиозната нетърпимост, несъвършенството на законите и мудността на правораздаване.

Паралелно с това в съвременното общество отсъства утвърдена система от ценности, това принуждава личността да живее в условия на аномия. Това са условия на безпорядъчна ценност, на разпад на традиционни ценности, на загуба на чувство за мярка за добро и зло, на размиване на границите с позволено и наказано.

Човекът е творение, което е конструктивно по дух и с потенциал за развитие. Той е отговорен за своето развитие – понякога върху него

се оказва натиск от заобикалящото го общество, от другите, които го манипулират, но това не е оправдание и всеки е отговорен в избора си на поетата насока за своето развитие.

Свободната воля, с която нашият Създател Аллах е удостоил всеки един човек, обуславя неговото развитие в земния живот и положението му в отвъдния. ***„И как ще бъдат, щом ги съберем в деня, за който няма съмнение, и на всяка душа напълно се изплати онова, което е придобила, и не ще бъдат угнетени.“*** (Ал-и Имран, 3: 25)

Всеки поема отговорността, за това, което неговата душа е придобила чрез неговите извършени дела, а придобитото е в резултат на свободната воля. Когато придобитото не съответства на принципите на нашия Създател, се появява чувство за тревожност.

Тревожността е нормално явление, което се поражда у човека, то произтича от отговорността към избрания начин на живот, към взетото решение. Когато човек разбира, че трябва да промени нещо в себе си, има нужда от сила и енергия.

Ако промяната е насочена към извършване на добри дела, тогава Аллах Теаля подкрепя и дава енергия на Своя раб. ***„О, вярващи, ако подкрепите [делото на] Аллах, и Той ще ви подкрепи, и ще утвърди стъпките ви.“*** (Мухаммед, 47: 7).

Подкрепата, която Аллах изпраща на вярващите, се осъществява, след като рабът осъзнае мисията си в земния живот и целта на сътворението. ***„Сътворих Аз джиновете и хората единствено за да Ми служат.“*** (ез-Зарият, 51: 56)

Служенето, което е присъщо на праведните хора, е следствие от разума, а той от своя страна се развива с упорит труд за придобиване на полезно знание и използването му в полза на обществото. Този положен труд засилва връзката със Създателя и по милостта на Аллах се получава хармония между тялото и душата, сработването на двата компонента довежда до положение на прозрение, инсайт и вдъхновение, което е причина за духовно извисяване и психично равновесие.

Това е присъщо само на вярващите хора, които не са подвластни на време, място и материално положение. Защото Аллах повелява: ***„Не ще намериш хора, които вярват в Аллах и в сетния ден, да обичат противящите се на Аллах и на Неговия Пратеник, дори да са бащите или синовете им, или братята, или роднините им. На тези Той вложи вярата в сърцата им и ги подкрепи с дух от Себе си“*** (ел-Муджаделе, 58: 22).

По този начин се достига до прозрение и чуване на вътрешния глас, който е вложен от Създателя. Дълбокото познаване на себе си има развиваща стойност, защото, когато човек знае кое е несъвършеното, има по-големи шансове да го промени.

Човек притежава неограничен потенциал да реализира истинските си възможности, дадени му от Всевишния. Той е длъжен да стане това, което може да стане, когато разбере потенциала за личностното си развитие, като се вслуша в прозрението и приеме себе си такъв, какъвто трябва да е. За целта трябва да прояви твърдост към изискванията и външните влияния и да прави това, което може да прави добре и качествено.

Пратеника Мухаммед (с.а.с.) беше изпратен като милост за световете. Всевишния Аллах удостои нашия любим Пратеник с тази дарба, като в същото време мисията му беше трудна и непосилна за друг. За да осъществи тази мисия, беше подложен на доста изпитания, които от своя страна служеха като трамплин за преодоляване на следващите изпитания, и за да бъде пример за нас, за да не се отчайваме при трудни ситуации.

В заключение ще посочим, че лабилните и неустойчиви културни норми и отдалечеността от нашия Създател са причина за пораждане на отрицателни преживявания, психични разстройства и отключване на психични болести при хора, които не са разбрали целта на своето сътворение. ۞

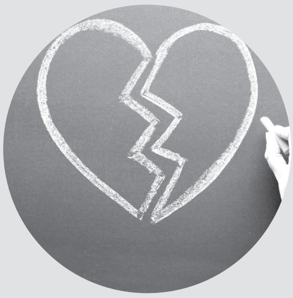

За хора със сърца

Прошепна ми сърцето
тихичко и скръбно,
че кървяло му крилцето
от стрела пронизала го.

Изстреляна с устата,
обляна в злината,
замърсила тя душата
на много по земята.

Душата се провикна
с вик земетръсен
болка най-голяма
е сърдечната рана.

Не се изцерява,
нито пък забравя,
следа си остава,
не се заличава.

Ей, хора озлобени,
груби и студени,
на смърт ме осъдете,
сърцето пощадете.

Смъртната присъда
капка е в морето
до стрела, забита
право във сърцето.

Ей, хора със сърца,
дори и с кървави крилца,
прегръдка отворете
и всеки опростете.

Прашинка не скърбете
за хора без сърца,
с усмивка погледнете
и вие победете!!!

САЛИХ ХАЛИЛ

> Спокойствието на сърцето, в резултат на удостояването с исляма, освен че е съпроводено с премахване на всякакъв страх и притеснение, свързани с предаването на Корана и реакцията на околните, е придружено и с издигане на името на заелия се да просвещава хората относно техния Създател.

СПОКОЙСТВИЕТО НА СЪРЦЕТО – ЕДИН ОТ НАЙ-ГОЛЕМИТЕ ДАРОВЕ НА АЛЛАХ

ТЕФСИР НА СУРА ЕЛ-ИНШИРАХ/ЕШ-ШЕРХ

ألم نشرح لك صدرك ۞ ووضعنا عنك وزرك ۞ الذي أنقض ظهرك ۞ ورفعنا لك ذكرك ۞
فإن مع العسر يسراً ۞ إن مع العسر يسراً ۞ فإذا فرغت فانصب ۞ وإلى ربك فارغب.

Д-Р СЕФЕР ХАСАНОВ ПРЕПОДАВАТЕЛ ВЪВ ВИИ

Нима не отворихме за теб сърцето ти, и не свалихме от теб товара ти, който накара гърба ти да изпращи. И издигнахме за теб името ти. Така че, наистина с всяко затруднение има голямо улеснение. Наистина с всяко затруднение има голямо улеснение. Ето защо, когато свършиш] с едно нещо [, започвай да се трудиш] с друго [и копней единствено за своя Господар.

Когато Аллах удостоява Мухаммед (с.а.с.) със Словото Си и го натоварва със задачата да призовава към вярата в единството Му, той е подложен на враждебно отношение от страна на сънародниците си, изразяващо се в клевети и обиди. При тези обстоятелства, с цел да разсее скръбта на Пратеника Си, Аллах низпослава сура „еш-Шерх“, напомняйки му, както в сура „ед-Духа“, за някои от големите блага, с които го е дарил. Според предание от Ибн Аббас тази сура е отговор на дуа, която притиснатият от нападките на народа си Мухаммед (с.а.с.) отправил към Аллах с искане на чудо, потвърждаващо правдивостта на пратеничеството му, изтък-

вайки някои от чудесата, дадени на Сюлейман (а.с.) и Иса (а.с.).

В сурата Аллах представя като висше благо и чудо, превъзхождащо всички сетивни блага и чудеса, спокойствието на сърцето и пречистването му от съмнения и грешни убеждения. Първият айет, гласящ: „Нима не отворихме за теб сърцето ти", в смисъл на: „Нима, като утеха за теб, не разведрихме сърцето ти", представлява риторичен въпрос, целящ да утвърди спокойствието на сърцето като изключително благо, което не бива да се подценява, колкото и тежки да са обстоятелствата, в които човек се намира. Според някои учени с „отварянето на гръдта/сърцето" се има предвид буквалното значение, изхождайки от предания, че гръдта на Пратеника на Аллах (с.а.с.) е била разтваряна два пъти от меляике. Първият път – докато бил още дете и се намирал при дойката си Халиме, а вторият път – преди да започне нощното пътешествие (исра) и извисяването в небесата (мирадж). Според други се има предвид преносният смисъл и става въпрос за духовно просветление и изпълване на сърцето му с вяра и спокойствие.

Във втория и третия айет безпокойствието, притеснението и страхът, свързани с предаването на посланието, са изобразени като товар, който застрашава да прекърши гърба на поелия го и който Аллах е свалил от раменете на Пратеника Си и неговите последователи чрез постоянна подкрепа, изразяваща се в появата на новоприемащи исляма и низпославането на айети, улесняващи практикуването на религията.

Както се разбира от четвъртия айет, спокойствието на сърцето, в резултат на удостояването с исляма, освен че е съпроводено с премахване на всякакъв страх и притеснение, свързани с предаването на Корана и реакцията на околните, е придружено и с издигане на името на заелия се да просвещава хората относно техния Създател. В четвъртия айет под издигането на името на Пратеника се има предвид, че бива споменаван с добро и дуа както на земята от хората, така и в небесата от меляике, или че издигането на името му представлява споменаването му заедно с името на Всевишния Аллах в „келиме-и шехадет" (свидетелството, че няма друг истински бог освен Аллах и че Мухаммед е Негов раб и пратеник, с което се влиза в исляма).

Споменатите в първите четири айета блага представляват примери, с които се утвърждава истината, залегнала в пети айет, че всяко затруднение в живота на вярващия е временно изпитание, търпението за което се възнаграждава с голямо улеснение. Според някои учени повторението на пети айет е с цел да подскаже за наличието на улеснение като възнаграждение за проявеното търпение както в земния, така и в отвъдния живот. Според други повторението е, за да изтъкне, че улеснението е неизбежно, дори да изглежда много трудно или невъзможно.

Последните два айета представляват наставление от Аллах към Пейгамбера и неговите последователи да благодарят за улесненията, като не престават да вършат праведни дела, било то задължителни или доброволни, и с всяко дело, слово или мисъл да целят единствено задоволството Му. Фарз ибадетите и задълженията към рабите са представени като отправна точка, от която вярващият, убеден в подкрепата на Аллах, да продължи приближаването си към Него чрез нафиле ибадетите, далеч от всякаква показност и лицемерие. ۞

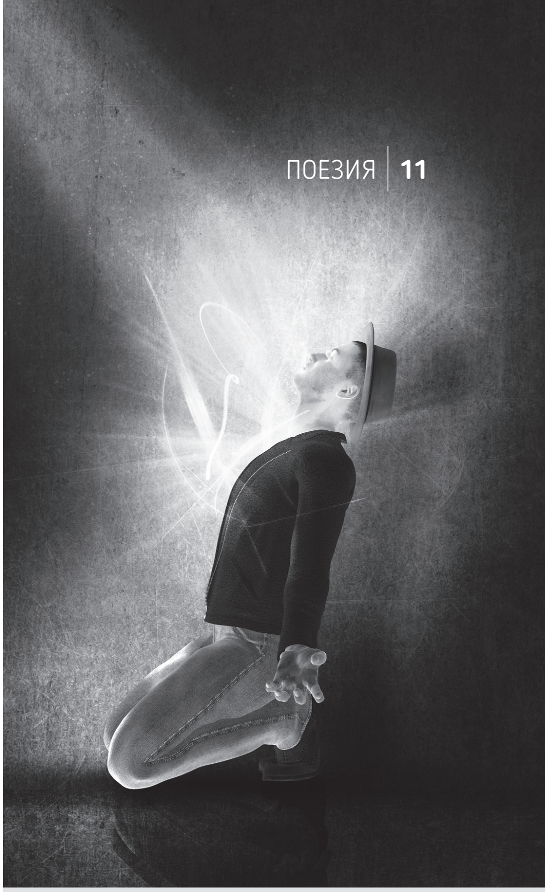

Светлината в бъдещето

Всички търсим светлината,
огряла сляпо тихите ни дни.
Едва минава тя през тъмнината,
за да покаже ярките лъчи.

Търсим я в кутии опакована,
във витрини бързаме да проверим.
Стотици, хиляди, милиони сме готови
даже двойно за нея да платим.

Но там не ще я намериш,
чуй внимателно, читателю, ти...
Светлина и любов не можеш да измериш.
Те зараждат се в човешките души.

Зараждат се в очите на децата,
зараждат се във бедните ръце.
Зараждат се в душата на писател
и блесват радостни усмивки на лице.

И в бъдещето чака светлината.
Чака смирено да настъпи часът.
Тя чака теб, забравил за тъгата,
за да промени завинаги светът.

Манка Кичикова
Ученичка в ДУ-Момчилград

ДАРБАТА

КАТО ИЗПИТАНИЕ ЗА ЧОВЕШКАТА ДУША

БИРАЛИ БИРАЛИ ЗАМЕСТНИК-ГЛАВЕН МЮФТИЯ, ПСИХОЛОГ

Всеки човек е надарен със свои способности и за да изживее живота си в този свят, е необходимо добре да познава себе си. Ислямската религия ни помага за това да отговорим на големите жизненоважни въпроси: откъде идваме, за какво сме на този свят, къде отиваме?

Днешният свят се опитва да ни вкара в определен формат. Показва ни примери, които можем да следваме, и то по-скоро да копираме, отколкото да следваме. Когато копираме, ние губим себе си.

В исляма следването на Пратеника Мухаммед (с.а.с.) е следване на принципи, при които човек не загубва своята индивидуалност, а напротив, помага му се той да открие дарбата си, да влезе в обществото с нея.

Всяка дарба може да се интерпретира в две посоки: позитивна и негативна. Да се използва в нещо, което е хелял, и в нещо, което не е хелял. За да разбере човек дарбата си, има нужда от ментор, с когото може да се съветва. Кой е той? Не е този, за когото ще кажем: „Вярвам само в него“. Менторът е по-скоро този, който ни помага да разберем себе си. Човек, който има дарбата да познава душата на хората.

Какво е душа? Духът (рух) е тайна, която Аллах е поставил. И когато се свърже с тялото, се появява нов елемент, изграждащ човека – душата (нефс). Нефсът може да прави както добри, така и лоши неща. Аллах показва този феномен в началото на сура Шемс: **„Кълна се и в душата, и в Онзи, Който я е**

създал и ѝ е разкрил нечестивостта и богобоязливостта ѝ! Сполучва онзи, който я пречиства. А губи онзи, който я омърсява“.

Цялостното ни съществуване в този свят е свързано с това да балансираме и поддържаме нивото на нефса ни в състояние на *теслимийет* (смирение). Състояние на съгласие, приемане и действия според възможностите.

Когато разбереш това, разбираш и своите дарби. Разбираш Аллах за какво те е създал, кое е характерното за теб. Тогава казваш: „Я Рабби, аз съм съгласен с това, което си ми дал“.

Когато човек има силно изявена дарба, при него има изразена висока чувствителност, която в ежедневния живот може да му създаде трудности. Защото при висока чувствителност реакцията става много бърза, много силна. За човек с малка чувствителност това е непонятно.

Средата поставя някакви неписани норми и който е извън тях, особено хората, които са с определени дарби, изглеждат необичайно. Единственото нещо, с което могат да балансират в това състояние на необичайност, е осъзнаването на религията и връзката с Аллах, което да ги държи в този свят в определено равновесие, присъщо за тях. Те са хората, които движат, правят промените, карат това застояло общество да се движи напред. Това води до напрежение, в което няма как да избегнеш дискомфорта и да се чувстваш разбран. Но когато добре осъзнаваш мисията и ролята си, продължаваш въпреки всичко. Защото знаеш, че на този свят ти си просто един инструмент на Аллах.

Творците, хората, които правят изкуство, го правят, за да го покажат, не го правят, за да го крият. Обаче има и такива, които го крият, защото ги е страх от капаните на нефса, да речем. Това означава, че те не знаят как да се отнасят с дарбата си. Когато Аллах ти е дал крака, ти не трябва да се страхуваш да ходиш с тях.

Радостта от извършената работа може да се превърне в *гордост* и *възгордяване*. Човек може да бъде горд с нещо, което е извършил, и то е полезно. В тази гордост е вплетена благодарността към Аллах. Проблемът идва, когато това премине в позиция на възгордяване: „Аз съм по-добър от другите. Аз съм над другите“. Това е вплетено с противопоставяне към Аллах. Човек, който се занимава с търговия, няма да се възгордее с това, че говори много добре, неговото изпитание ще бъде печалбата или да излъже в кантара. Който преподава, няма да излъже в кантара, но неговото възгордяване може да бъде: „Виж колко добре говоря!“.

И накрая можем да обобщим, че дарбата е изпитание за човека, като всяко нещо. А най-голямата ни дарба е животът. След това идват другите ни дарби. Както казва Аллах в сура Мулк „...сътвори смъртта и живота, за да ви изпита кой от вас е по-добър в делата“. Всяка друга следваща дарба дава още едно ниво на изпитание. Колкото повече един човек е надарен, толкова повече неговите изпитания са по-големи. За преминаване на тези нива е нужно човек добре да балансира. А това се крие точно в постоянната актуализация на нивото на нефса. Което показва, че естественото състояние на човека е състоянието му на *тевбе* (покаяние) – постоянно пречистване. ۞

Магията – едно голямо зло

Ислямът е религия, която опазва вярата, живота, имуществото, разума и честта на човека. Шериатските разпоредби обслужват тези жизненоважни ценности и възпират с цялата си сила заплашващите ги опасности. Именно с тази цел са забранени всички неща, водещи до унищожението или увреждането им. Затова е забранено вероотстъпничеството, убийството, кражбата, опиатите и посегателствата върху честта и достойнството.

Магията и магьосничеството са заплаха за живота, имуществото, честта, здравето и разума на хората, поради което премахването на това зло е задължително. Според джумхур (мнозинството) от ислямските учени правенето на магия е куфр, а разпространението и обучението на магията е харам. Под въздействието на магия и следвайки насоките, дадени от тези, които правят магия, хората извършват най-различни престъпления от рода на ширк и куфр, развалят семейства, убиват се хора, а въздействието върху психиката на потърпевшите е неизлечимо. Хората, попаднали в спиралата на занимаващите се с магия, са жертви, които не могат да се отърсят, нито да забравят с времето отвратителните действия, извършени от тях. За съжаление, някои хора не търсят позволени и безопасни начини за решаване на определени проблеми, а прибягват към „услугите“ на магьосници и така започват да виждат света по един изкривен начин, който ги обрича на гибел в земния и отвъдния свят.

В хадис Пейгамбера (с.а.с.) казва: *„Избягвайте седем смъртни гряха. Попитаха: „Кои са те о, Пратенико на Аллах?“ Отговори: „Съдружаването с Аллах (ширк), магията, неправомерното убийство на човек, храненето с приходи от лихва, ощетяването на сирака, дезертьорството и набеждаването на чистите жени с прелюбодеяние“.*

„Наследеното технологично и материално състояние от миналия век и напредъкът на този век много улесняват човешкия живот – от комуникация до транспорт, информираност и т.н., но виждаме една гледка, в която не липсват хора с душевни разстройства, ежегодно увеличаване на депресираните и стресирани хора.

Къде е нишката, която изпускаме?

МЕХМЕД АЛИ СТУДЕНТ ВЪВ ВИИ

Живеем в един плуралистичен свят, в който имаме контакти с хора от различни религии, националности, произход; имаме избор на продукти за ползване, марки и какво ли още не. Тези два фактора влияят на хората в различните географски точки по различен начин поради възможността им за поддържане, а също така и заради манталитета, ценностите, историята и други фактори за хората от тези места. Това води до едно пъстро различие сред хората и мюсюлманите не са изключение от това, особено като вземем предвид и теченията и различните групи в ислямския свят, породени от различни виждания.

Както посочихме по-горе, ние сме в един разнообразен свят и религията и вярата също са повлияни от това. Затова сме свидетели на най-различни религии и вярвания. Това само по себе си показва нуждата на хората да вярват в нещо. Ако се задълбочим в тях, виждаме, че те

могат да бъдат разделени на много видове по своята същност и характер, но всички те са, за да запълнят душевната празнота на човека. Няма как да се изследва коя религия колко успява да постигне тази цел, а и не е нужно. Ние ще се съсредоточим върху религията, в която вярва мюсюлманинът, а именно исляма, и доколко успява тази религия да запълни душевната празнота у човека.

Днес виждаме предимно един по-свободен свят, в който се защитават човешките права и свободи. Хората имат право да избират. Наследеното технологично и материално състояние от миналия век и напредъкът на този век много улесняват човешкия живот – от комуникация до транспорт, информираност и т.н., но виждаме една гледка, в която не липсват хора с душевни разстройства, ежегодно увеличаване на депресираните и стресирани хора. Всяка година се отчита ръст в продажбата на лекарствата за лечение на стресови състояния, депресии и по-тежки психични заболявания.

Имаме повече удобства, които се очаква да ни носят спокойствие, а резултатът е обратен. Имаме повече улеснения, които се очаква да ни носят щастие, но резултатът е обратен. На фона на всичко това, като включим и религиите, не би трябвало да има подобни болести и състояния, но виждаме, че те всяка година се увеличават. Сред мюсюлманите тази тенденция не е по-различна. Тогава къде е нишката, която изпускаме?!

Нека да погледнем какво ни е съобщено в Корана: **„А който се отдръпва от Моето напомняне, за него има живот в лишения“** (Та Ха, 20: 124). Може би в тези слова Аллах ни описва ясно, че ако мюсюлманите се отдалечат от Неговите заповеди и напътствия, безспорно ще изпаднат в подобни душевни пропасти, които днес се описват с различни термини като стрес, депресия и т.н.

Но въпреки това виждаме една голяма маса сред мюсюлманите, отдалечени от Книгата, която е низпослана за четене. За нея Аллах казва: **„И това писание, което ние низпослахме – благословено“** (ел-Енам, 6: 92). Следователно оттук се разбира, че който се придържа към принципите, заложени в тази книга, ще има блага за него. А какви са тези блага, можем да видим в други айети: **„И низпославаме в Корана това, което е изцеление и милост за вярващите“** (ел-Исра, 17: 82); **„Кажи: „За вярващите той е напътствие и изцеление“** (Фуссилет, 41: 44). От тези примери разбираме, че в Корана можем да намерим ключ за излекуване на нашите болести – душевни, стресови и други състояния.

Може би най-яркият ключ за постигане на душевно здраве намираме в знамението: **„Онези, които вярват и сърцата им се успокояват при споменаването на Аллах. О, да, при споменаването на Аллах сърцата се успокояват“** (ер-Раад, 13: 28). Тук трябва да се има предвид, че в религиозната литература и особено при суфизма сърцето се използва като синоним на духа/душата.

Учените описват човешката душа като нещо огромно, дори безкрайно, нещо, което е разгадано в частност, но цялостно може би никога няма да бъде разгадано. А какво остава да кажем за Създателя на тази безкрайност? Няма как толкова лесно и за няколко реда да се отговори на този въпрос, касаещ една безкрайност – нашата душа и Аллах Теаля. Но ние, обръщайки се към нашия Създател, ще открием прозорците, откъдето ще получим светлината и силата за премахване на негативните състояния у нас. ۞

Позволено ли е лекуването на определена болест чрез „четене“?

Според ислямската религия лекуването с „четене“ е възможно. Въпреки че съществуват различни мнения сред мюсюлманските направления относно това как и какво да се чете, то според мнението на мнозина учени с някои айети от Корана могат да се лекуват определени болести. Лекуването чрез четене на Коран в ислямската литература се нарича „рукйе“. Освен това заболяванията от уроки (назар) също могат да се лекуват чрез четене на Коран.

В Свещения Коран се повелява: **„И низпославаме в Корана това, което е изцеление и милост за вярващите...“** (ел-Исра, 17: 82).

Относно това могат да бъдат показани редица примери и доказателства от живота на Мухаммед (с.а.с.), който е споделил, че уроките са истина. Освен това той одобрил постъпката на един от своите сподвижници, който излекувал момиче с четене на сура Фатиха. В достоверните извори по хадис от Айше (р.анха) се предава следното: *„Когато Расулюллах се разболя от болестта, от която почина, аз четях [от Корана] и духах към него. После със собствените му ръце забърсвах по тялото му, тъй като ръцете му бяха много по-благодатни от моите“.*

Не трябва да пропускаме и следното – ислямът е позволил лекуването на определени болести с айети от Корана или дуи, изречени от Пейгамбера (с.а.с.), чрез четене на молитви. Пратеника на Аллах (с.а.с.) е практикувал това. Но в днешно време съществуват редица практики и методи, които нямат нищо общо с позволеното от исляма рукйе. Затова не трябва да бъдат бъркани с тях. Не трябва да забравяме също, че съществуват доста нечестивци и измамници, които се възползват от духовната празнота на хората, с които трябва да се внимава.

И все пак Аллах знае най-добре!

ЩАСТИЕТО НЕ Е КРАЙНА СПИРКА, А НАЧИН НА ПЪТУВАНЕ

МАНКА КИЧИКОВА УЧЕНИЧКА
В ДУХОВНО УЧИЛИЩЕ - МОМЧИЛГРАД

Много хора казват, че целта в живота им е щастието. Но възможно ли е щастието да бъде цел? И как можем да го постигнем?

Според мен щастието не е цел поради простата причина, че то не е нещо, което можем да постигнем и да се задоволим единствено с това. Щастието е нашето превозно средство, което улеснява пътя ни. Хванем ли се здраво за него, то ще ни отведе до края. Трябва да разберем, че щастието не е крайно. То започва веднъж и не свършва никъде. Понякога се крие и го губим, но трябва да знаем, че поискаме ли, ще си го върнем.

Важно за запазване на щастието е да не го поставяме в чужди ръце. Тоест всеки един от нас е роден със свое собствено щастие, което е само наше и никой не може да ни го отнеме, нито да злоупотреби с него. Естествено, ние можем да го споделяме с останалите, но трябва много добре да знаем къде точно е границата, защото щастието никога не трябва да зависи от някого. Защо? Какво ще стане, ако ние поискаме да бъдем щастливи, но сме оставили на друг да управлява щастието ни? Сами разбираме, че няма как да се случи.

Ние, хората, рядко осъзнаваме кога сме щастливи и кога – не. Защото да сме щастливи, невинаги означава да се смеем, да се усмихваме и да посрещаме живота с песен. Щастливи сме, когато сме богати! Но разбира се, не говоря за материално богатство, а за благата, които имаме – храна, вода, подслон, свобода, здраве, време, разум, семейство, приятели.

Живеем в свят, в който тези неща са често недооценени, но всъщност именно те ни носят щастието. Хората са забулени в заблуда. Нима парите носят щастие? Парите могат да бъдат само средство, но не и носители на щастие. Може би проблемът на днешното общество е именно в това, че не знае какво точно значи думата „щастие“. Ако хората знаеха, щяха да се замислят по-често върху това, което имат, и щяха да го ценят.

Защо е важно да ценим това, което имаме, дори и да е малко? Защото сме свидетели на това как човек страда по загуба, била тя загубена вещ, скъп приятел или чувство. Ние усещаме стойността на дадено нещо едва тогава, когато то вече не е наше и ние не можем да разполагаме с него.

Странно нещо е човекът. Живее живот, изпълнен с трудности, изправяйки се пред хиляди избори всеки ден, и все още не може да се научи кое е правилно. Защо животинското у нас се разкрива все повече с всеки изминал ден? Къде останаха хората с ценности и вътрешна красота? Защо оставихме щастието ни да бъде определяно от пари, от хора и закони? Щастието прилича на свободата – дори когато човек е затворен, душата и мислите му са винаги свободни. Нима не можем да бъдем щастливи, когато сме сами? Когато нямаме пари? Защо да не можем? Забравихме ли колко лесно се намира щастието? То често играе на криеница, скрива се в някой ъгъл и се смее с детски глас, докато не го откриеш, а после пак е твое. В днешно време го губим, а после живеем с мисълта, че се намира трудно, и правим място на тъгата, сивотата и отчаянието.

Искаме или не, ние живеем един живот и защо не го прекараме в щастие? Да опитаме да бъдем щастливи е като да поемем глътка нов живот. От начало до края да се радваме. Пътуването ни да бъде осеяно с щастливи моменти и спомени. Не бива да приемаме щастието като цел, защото никога няма да я постигнем. Трябва да го приемаме като част от пътуването, без която не можем да тръгнем на път. Когато човек е щастлив, той е пълноценен не само за себе си, а и за околните.

АВТОРЪТ НА ХАДИСНИЯ СБОРНИК „ЕЛ-МУВАТТА“

ИМАМ МАЛИК

МУХАММЕД КАМБЕР ИМАМ, ЧЛЕН НА ВМС

Имам Малик ибн Енес ибн Малик ибн Ебу Амир ибн Амр ел-Асбахи ел-Химйери ел-Медени е едно от светилата на исляма, живял сред най-праведните поколения и основател на правна школа (мезхеб). Той е от йеменското племе Асбах, прадядо му е Ебу Амир, един от сахабиите на Пейгамбера (с.а.с.), дошъл от Йемен в Медина по работа и останал там. А дядо му Малик бил от видните личности от табиун и един от писарите на Осман (р.а.), които записали Корана. Баща му Енес е предавал хадиси. Брат му Надр също се занимавал с наука. Роден е през 93 година по хиджри в едно от селата между Хайбер и Нева.

Имам Малик расте в заможно семейство. Още от малък започва да търси наука при учените в Медина. Веднъж като малък баща му задал въпрос на него и на брат му, тогава Малик отговорил грешно, а брат му правилно и баща му рекъл: „Гълъбите знаят повече от теб“. Тогава той се ядосал и това го мотивирало много да учи. Цели седем години е учил при Абдуррахман ибн Хурмуз. Понякога слагал в джобовете си фурми, давал ги на децата на Абдуррахман и им казвал: „Ако някой дойде и търси баща ви, кажете че го няма“. Така се усамотявал с него и се занимавал с наука.

Друг негов шейх бил имам Зухри. В байрамския ден, докато всички хора и ученици празнували, Малик отишъл у Зухри да почерпи от неговите знания. Влизайки при имам Зухри, той го попитал защо е дошъл: за храна ли? А Малик отвърнал: „Не, искам да ми разкажеш хадиси“. И тогава той му разказал 13 хадиса. След което Малик рекъл: „Разкажи ми още“, а Зухри му отвърнал: „Ти не си наизустил тези хадиси, искаш още“. Тогава Малик му ги рецитирал дума по дума, а Зухри рекъл: „Върви си сега, ти ще станеш голям учен“.

Имам Малик е учил при най-видните учени от поколението табиун. За него имам Зехеби казва: „Търсеше наука от тринайсетгодишна възраст, а когато стана на двадесет и една, започна да дава фетви, лекции и уроци, изпревари връстниците си“.

По това време било необичайно ученик да седне в джамията и да дава уроци при наличието на толкова много видни учени, но самите учени му позволили да преподава още от ранна възраст. При Малик започнали да прииждат ученици от всички краища на ислямския свят. Станал много известен. Той е възпитал много ученици. Имената на някои от тях са Яхя ибн Яхя ел-Лейси, който предава от него хадисния му сборник „Муватта“. Друг негов ученик и ислямско светило бил имам Шафии, който отишъл при него в Медина и на седемнайсетгодишна възраст наизустил книгата „Муватта“.

Имам Малик показвал голяма почит и уважение към сюннета на Мухаммед (с.а.с.). Когато искал да разказва хадиси на Пейгамбера (с.а.с.) пред учениците си, обличал най-хубавите си дрехи, слагал парфюм върху тях, заемал хубава поза и започвал да разказва хадиси. Не делял хората на богати и бедни, нито на управници и управлявани. Дори управителите идвали с децата си и сядали като другите хора пред имам Малик да слушат науката, която предава, защото той винаги казвал: „При науката се идва, тя не ходи при никого“.

Имам Малик е известен най-вече с хадисния сборник, който е съставил – „ел-Муватта“. За нея имам Шафии казва, че е „най-достоверната книга след книгата на Аллах“. Самият имам Малик казва: „Когато написах книгата си, я представих на седемдесет от учените на Медина и те я одобриха, тогава я нарекох Муватта“.

Ибн-ул-Хейяб споменава, че имам Малик е предал сто хиляди хадиса, от тях е избрал за книгата си десет хиляди, след това всеки път ги съкращавал, докато стигне до петстотин.

Имам Малик е събирал хадисите в продължение на четиридесет години. Книгата съдържа общо 1720 предания, от които 600 хадиса са *муснед,* 222 – *мурсел,* 613 – *мевкуф,* а 285 са мнения на учени от табиун.

Отдал живота си на науката, имам Малик се разделя със земния живот през 179 година по хиджри. Аллах да го дари с висините на дженнета и да ни събере заедно с него.

СРЕЩА НА ЗАВЪРШИЛИТЕ ВИСШЕ ИСЛЯМСКО ОБРАЗОВАНИЕ

Тази година за 13-и пореден път Главно мюфтийство организира редовна среща на завършилите висше ислямско образование. И този път на нея се събраха висшисти, получили ислямското си образование в страната или в чужбина. Срещата, проведена в Духовно училище – Момчилград, премина под формата на тридневен семинар под надслов „Разслояване на обществото – причини и последствия“. На срещата семинар лекции изнесоха главният мюфтия д-р Мустафа Хаджи, зам.-главният мюфтия Бирали Мюмюн, преподавателят от Висшия ислямски институт (ВИИ) д-р Кадир Мухаммед, председателят на Научноизследователския център към ВИИ д-р Ариф Абдуллах и доц. Веселин Босаков от БАН. Отделна дискусия на тема „Ислямска работа в България“ с модератор Халил Ходжов се състоя в последния ден от годишното събиране. След всеки лекционен панел се провеждаше оживена дискусия с участието на присъстващите теолози. В рамките на срещата беше проведено и заседание на Българската асоциация на завършилите висше ислямско образование, която е основана преди четири години.

ТЪРЖЕСТВЕНО ИЗПРАЩАНЕ НА КАНДИДАТ-ХАДЖИИТЕ ОТ СЕВЕРОИЗТОЧНА БЪЛГАРИЯ

За бъдещите хаджии от областите Шумен, Разград, Търговище, Варна, Добрич, Силистра и Сливен беше организирано специално изпращане в джамията „Шериф Халил паша“ в Шумен. На тазгодишното изпращане на бъдещите хаджии присъства районният мюфтия на Шумен Месут Мехмедов, който приветства кандидат-хаджиите и отправи молитва за здраве и благополучно извършване на поклонението им. Ритуалът по изпращане на кандидат-хаджии за поклонението в светите места е продължение на отколешна традиция, когато за желаещите да извършат това богослужение били организирани специални тържества.

ЗАСЕДАНИЕ НА КОМИСИЯТА ПО ИЗДАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

На 15 август в сградата на Главно мюфтийство в София се проведе заседание на Комисията по издателска дейност към Висшия мюсюлмански съвет. Дневният ред на заседанието включваше обсъждане на последните броеве на списание „Мюсюлмани“, процедурата за издаване на книги, абонаментната кампания на сп. „Мюсюлмани“ за 2018 година, предлагане на книги за издаване през следващата година и обсъждане на календарите за 2018 г. Едно от приетите предложения беше всяка книга да се издава с предварително решение на Комисията по издателска дейност.

СТАРТИРА РЕМОНТЪТ НА „ЕСКИ ДЖАМИЯ“ В ХАСКОВО

В средата на месец август започна основен ремонт на покрива на „Ески джамия“ в Хасково. Тя се намира в центъра на града и е една от най-старите джамии в България. Според информация от Районното мюфтийство ремонтът се налага поради теч от покрива и е необходимо да се извърши преди настъпването на зимата. Планира се ремонтните дейности да приключат за 3 месеца.

РАЗВЛЕКАТЕЛНА СРЕЩА НА ИМАМИТЕ ОТ РАЙОННО МЮФТИЙСТВО – ТЪРГОВИЩЕ

Служителите на Районно мюфтийство – Търговище, използваха първите дни от месец август за организиране на сплотяващо работния екип мероприятие сред природата. Срещата с имамите се проведе под формата на пикник край язовир „Ястребино“ – до антоновското село Трескавец. Имамът на с. Моравка Азиз Хасанов сподели със своите колеги и приятели адак курбан. Няколкочасовият излет сред природата успя да съвмести приятното с полезното.